

”SE OLI VUODEN PARAS UUTINEN”
DISKURSSIANALYYTTINEN TUTKIELMA PSYKOLOGIAN OPPIAINEEN
SAAPUMISESTA OULUN YLIOPISTOON

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
14.01.2022

Mandi Kiiskinen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaihe ja tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2. Aineiston esittely	2
1.3. Tutkijan positio	3
1.4. Aiempi tutkimus	5
2. TEOREETTINEN JA METODINEN VIITEKEHYS	6
2.1. Diskurssintutkimus	6
2.2. Faircloughin kriittinen diskurssianalyysi metodina	7
3. ANALYYSI	9
3.1. Vastaajien näkemykset koulutusvastuun vaikutuksista	9
3.2. Diskurssit aktivoituvat	12
3.3. ”Miksi hait opiskelemaan psykologiaa?” -kysymyksen vastauksien diskurssit	12
3.3.1. Diskurssien lomittaisuus	13
3.3.2. Kiinnostusdiskurssi	14
3.3.3. Psykologi ammattina -diskurssi	16
3.3.4. Ihmisläheisyys ja auttaminen -diskurssi	17
3.3.5. Alanvaihtodiskurssi ja työllisyystilannediskurssi	18
3.3.6. Halu ymmärtää mieltä -diskurssi	19
3.4. ”Mitä positiivista?” -kysymyksen vastauksien diskurssit	20
3.4.1. Psykologipuladiskurssi	21
3.4.2. Oulu ja psykologia -diskurssi	24
3.4.3. Psykologeja enemmän -diskurssi	25
3.4.4. Saa jäädä Ouluun -diskurssi	26
3.4.5. Juuri minulla on mahdollisuus -diskurssi	27
3.5. ”Mitä negatiivista?” -kysymyksen vastauksien diskurssit	27
3.5.1. Uusi koulutusala -diskurssi	28
3.5.2. Psykologia sivuaineena -diskurssi ja pelko sisäänpääsystä diskurssi	30
4. PÄÄTÄNTÖ	31

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusaihe ja tutkimuksen lähtökohdat

Kandidaatintutkielmani tavoitteena on tutkia, miten psykologian opiskelijat merkityksellistävät psykologian oppiaineen saapumista Oulun yliopistoon sekä eristää opiskelijoiden vastauksissa aktivoituvat diskurssit. Diskurssilla tarkoitetaan suhteellisen vakiintunutta puhumisen tapaa tietyssä kielenkäyttökontekstissa (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 28). Lisäksi pyrin kartoittamaan sitä, onko koulutusvastuulla vaikutusta Pohjois-Suomen psykologipulaan ja psykologien työllistymiseen vastaajien mielestä. Kohdeyhmääni ovat sellaiset henkilöt, jotka opiskelevat psykologiaa pää- tai sivuaineenaan tai suorittavat opintoja avoimessa yliopistossa tai joilla on johonkin psykologian kokonaisuuteen opiskeluoikeus.

Syksyllä 2021 on alkanut psykologian koulutusosalalla kandidaatin, maisterin, filosofian maisterin, psykologian lisensiaatin ja psykologian tohtorin koulutusvastuu Oulun yliopistossa, joten aiheeni on ajankohtainen. Tämän päätöksen on tehnyt valtioneuvosto yleisistunnossa 23.7.2020, ja syyksi on esitetty seuraavaa: ”Oulun yliopiston psykologian koulutusalan koulutusvastuu helpottaa valtakunnallista ja erityisesti Pohjois-Suomeen kohdistuvaa psykologipulaa.” (VN 2020.) Diskurssintutkimuksessa kielen ajatellaan olevan syvästi nivoutunut ympäröivään kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Toisin sanoen kieltä tutkimalla opimme myös ympäröivästä maailmasta (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 17.) Tutkimukseni antaa täten tietoa esimerkiksi siitä, ollaanko Pohjois-Suomen psykologipulaan mahdollisesti saamassa helpotusta.

Kandidaatintutkielmani lähtökohta on diskurssianalyysissä (ks. luku 2), jota voidaan lähestyä sekä teorian että metodin näkökulmasta (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 268). Diskurssianalyysi on laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, joka kuvaa, selittää ja pyrkii ymmärtämään tutkitun ilmiön laatua (Fairclough 1996 [1989]: 108; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 210). Tutkimuksessani kyseessä on erityisesti ihmisten kokemus- ja merkitysmaailman tutkiminen. Tutkimukseni avulla selvitän ja kokoan yhteen kriittisen diskurssianalyysin keinoin niitä mielipiteitä ja ajatuksia, joita aiheeni herättää. Lisäksi rajaan aineistosta esille nousevat diskurssit eli puhumisen tavat. Tutkimuskysymykset

ovat rakentuneet sekä kyselylomakkeen että teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Onko oppiaineen saapumisella vaikutuksia psykologien työllistymiseen ja Pohjois-Suomen psykologipulaan vastaajien mielestä? Jos on, miten tätä kielennettään?
2. Mitkä diskurssit aineistossa aktivoituvat?
3. Minkälaiset kielen piirteet aktivoivat diskursseja?

1.2. Aineiston esittely

Tutkimusaineisto koostuu yhteensä 43 opiskelijan vastauksista, jotka opiskelevat psykologiaa Oulussa joko pää- tai sivuaineenaan tai avoimessa yliopistossa. Kuten taulukko 1 ilmentää, aineiston ulkopuolelle ovat jääneet opiskelijat, joilla on johonkin psykologian kokonaisuuteen opiskeluoikeus, sillä kukaan vastaajista ei valinnut kyseistä kohtaa. Psykologian pääaineopiskelijoiden prosentuaalisesti suurin määrä on tutkimukseni luotettavuuden kannalta hyvä asia, koska täten vastauksia on tullut eniten sellaisilta henkilöiltä, jotka valmistuvat psykologeiksi. Vaikka tämän tutkielman kannalta vastaajien sukupuoli ei osoittautunut merkitykselliseksi tiedoksi, niin kerrottakoon, että vastaajista naisia on 39, miehiä 3 ja muunsukupuolisia 1.

TAULUKKO 1. Kyselyyn vastanneet opiskelijaryhmät.

	f	Prosentti
Psykologian pääaineopiskelija	18	41,9 %
Psykologian sivuaineopiskelija	12	27,9 %
Psykologian avoimen yliopiston opiskelija	13	30,2 %
Muu tutkinto-opiskelija, jolla on johonkin psykologian kokonaisuuteen opiskeluoikeus	0	0,0 %

Tutkimusaineisto on kerätty Webropolissa tehdyllä kyselylomakkeella 4.10.–17.10.2021 ja siihen vastanneet opiskelijaryhmät on eritelty taulukossa 1. Kyselyn levittämistä varten olen ollut yhteydessä Oulun avoimeen yliopistoon, josta minut ohjattiin tekemään opiskelijarekisteriä koskeva tietopyyntö eforms-palvelussa. Pyyntö on hyväksytty ja arkistoitu 27.9.2021. Tietopyyntö mahdollisti sen, että tietohallinnon IDMA-tuki on välittänyt kyselylomakelinkkiä kohderyhmälle sähköpostilla 4.10.2021 ja 5.10.2021.

Lomake (ks. liite) koostuu yhteensä viidestätoista kysymyksestä, joihin sisältyy taustatieto-, avo- ja monivalintakysymyksiä. Avokysymyksiksi ovat valikoituneet sellaiset kysymykset, joiden uskon herättävän eniten ajatuksia. ”Miksi?”-muotoinen kysymys edellyttää vastaajalta argumentointia, joten metodologisen ja teoreettisen viitekehäkseni huomioiden, tällaisen kysymyksen sisällyttäminen kyselylomakkeeseen on perusteltua (Saviniemi 2015: 87). Vaikka kyselylomake sisältää myös muilla kysymyssanoilla alkavia kysymyksiä, perusteluita on tullut riittävästi, joten aineistoa on täytynyt rajata kandidaatintutkielman sivumäärän rajallisuuden vuoksi. Analyysiin olen sisällyttänyt kysymykset 8, 10, 11, 12, 13 ja 14 (ks. liite). Rajausta olen tehnyt esimerkiksi sen mukaan, kuinka paljon vastauksia ja perusteluita kysymykseen on tullut.

Analysoitavat kysymykset koostuvat pääsääntöisesti kolmenlaisista kysymyksistä. Yhden on tarkoitus selvittää, miksi vastaajat ovat hakeneet opiskelemaan psykologiaa. Kaksi kysymyksistä ovat sellaisia, joilla pyrin selvittämään vastaajien ajatuksia oppiaineen saapumisesta Oulun yliopistoon. Loput ovat kysymyksiä, jotka avaavat vastanneiden näkemyksiä Pohjois-Suomen psykologipulasta, psykologien työllistymisestä ja psykologian koulutusvastuun mahdollisista vaikutuksista tähän pulaan.

1.3. Tutkijan positio

Tutkijan positioni kandidaatintutkielmassani rakentuu lähtökohtaisesti siitä, että psykologia on osa tulevaisuuden ammattikuvaani. Olen opiskellut psykologiasta perus- ja aineopinnot (60 op) avoimessa yliopistossa vuosina 2018–2021. Nykyisten opintojeni sisältäessä aineenopettajakoulutuksen saan oikeuden opettaa psykologiaa esimerkiksi lukioissa. Aiheeni rakentui ja muotoutui niin yhteiskunnallisesta tarpeesta tutkia asiaa, mutta myös henkilökohtaisista intresseistä aiheeseen liittyen. Kyselylomaketta tehdesäni olen kuitenkin pyrkinyt olemaan niin objektiivinen kuin mahdollista. Se näkyy kysymystenmuotoiluissa siten, ettei niissä sanavalinnoilla ohjailta vastaajaa tiettyyn suuntaan. Eskolan & Suorannan (2008: 17, 20) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa täydellisen objektiivisuuden sijaan tärkeämpää on tiedostaa omat esioletuksensa aiheita kohtaan. Tässä tutkielmassa kysymystenasettelujen suhteen haluan tuoda esille sen, että esimerkiksi psykologipula ilmiönä liittyy tutkielmani aiheeseen ja tavoitteisiin läheisesti,

joten on väistämätöntä, että siihen liittyviä kysymyksiä on vastaajille esitetty (ks. lisää 3.4.1. Psykologipuladiskurssi). Kyselylomakkeen yleisenä tavoitteena on, että vastaukset antaisivat kokonaisvaltaisen kuvan tutkimastani aiheesta. Kysymystenasetteluissa olen ottanut huomioon teoreettisen ja metodisen lähestymistavan siten, että vastauksista on mahdollista analysoida ja rajata laajempia puhumisen tapoja eli diskursseja.

Juhilan (1999: 202) mukaan tutkijan suhde tutkimuskohteeseen tarkoittaa tapaa lähestyä ja analysoida tutkimusaineistoa. Hän on rajannut diskurssianalyttikon tutkimuspositioksi analyttikon, asianajajan, tulkitsijan sekä keskustelijan. Huomioon on otettava se, että positio saattaa vaihtua ja muuttua tutkimuksen aikana. Oma tutkijan positioni kallistuu eniten tulkitsijan ja asianajajan rooliin. Tulkitsijan positiossa tutkijan ja aineiston välisen vuorovaikutuksen taustalla voi heijastua tutkijan henkilökohtaiset kokemukset tai yhteiskunnallinen paikka (Juhila 1999: 212–213).

Asianajajan positiossa diskurssianalyysillä pyritään vaikuttamaan, usein jopa poliittisesti. Itse en kuitenkaan koe, että tutkimus on minulle poliittinen teko. Koen kuitenkin samaistuvani positioon, koska pyrin saamaan tietoa vallitsevasta psykologipulasta, ja täten lisäämään tietoutta vallitsevista epäkohdista. (Juhila 2016: 418.) Juuri tällainen lähestymistapa on kriittiselle kielentutkimukselle ominaista (ks. esim. Pälli 2003: 17). Myös Pietikäisen (2000: 193) mukaan kriittisen diskurssianalyysin tärkeimpiä tavoitteita on tuoda esille yhteiskunnallisesti tärkeitä teemoja juuri siksi, että saataisiin aikaan muutos parempaan. Juhilan (2016: 418) mukaan asianajaja analysoi aineistoaan motivoitunein silmin. Juuri tähän koen samaistuvani.

Analyttikon positio jää kaukaiseksi sen erittäin kriittisen objektiivisuuden vaatimuksen takia. Tutkijalla ei saisi olla mitään ennakkotietoa, joka vaikuttaisi siihen, miten aineisto näyttäytyy. (Juhila 2016: 413.) Vaikka lähtökohtaisesti tutkijana pyrin objektiivisyyteen, saattavat omat psykologian opintoni vaikuttaa siihen, miten aineisto näyttäytyy. Tällä tarkoitan samaistumisen mahdollisuutta joihinkin vastauksiin, en sitä, että opintoni vaikuttaisivat esimerkiksi analyysin tulkintaan itsessään. Myöskään keskustelijan positio ei tässä tutkielmassa toteudu, koska siinä tutkija on konkreettisesti mukana jollakin julkisen mielipiteenvaihdon kanavalla, esimerkiksi kansalaisryhmien kokoontumisissa tai koulutustilaisuuksissa (Juhila 2016: 431).

1.4. Aiempi tutkimus

Vaikka tutkimukseni aihe sellaisenaan on ensimmäinen laatuaan, on aiheen tiimoilta tehty vastaavanlaisia tutkimuksia. Useissa suomalaisissa yliopistoissa on tehty tutkielmia, joissa on tutkittu tietyn luokka- tai kouluasteen ajatuksia jostakin oppiaineesta. Erityisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaine on ollut suosittu tutkimuksen kohde. Outi Liimatta (2013) on tehnyt Oulun yliopistossa sisällönanalyysia ja kriittistä diskurssianalyysia hyödyntävän pro gradu -tutkielman ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden asennoitumisesta äidinkielen oppiaineeseen. Tutkimuksen kohteena olivat myös suomen kieleen liittyvät kielikäsitteet. Liimattan (2013) tutkimus on yhteneväinen omaani diskurssianalyttisen teorian ja metodiikan sekä aineistonkeruumenetelmän osalta, mutta tutkimuksen lähtökohta on enemmän kieliasteisiin perustuva. Siinä missä hänellä yhdistyvät käsitykset oppiaineesta käsityksiin suomen kielestä, oma tavoitteeni on selvittää psykologian oppiaineen saapumiseen liittyviä merkityksellistämisen tapoja, ja koulutusvastuun mahdollisia vaikutuksia psykologien työllistymiseen sekä Pohjois-Suomen psykologipulaan. Tutkimusaineistoni vastauksissa kuitenkin merkityksellistetään oppiainetta itsessään, joten sen osalta tämä kandidaatintutkielma jatkaa oppiainekäsityksiin liittyvää tutkimusperinnettä.

Jyväskylän yliopistossa Sari Junkkarinen (2006) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan yhdeksäsluokkalaisten asennoitumista äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen sekä oppiaineen sisältöihin sisällönanalyysin keinoin. Samankaltaisuutta Junkkarisen tutkielman ja omani välillä ilmentää aineistonkeruutapa. Tanja Tiihonen (2016) selvitti kandidaatintutkielmassaan lukio-opiskelijoiden käsityksiä äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksesta. Tiihonen (2016: 7) tutki aihettaan sisällönanalyysin sekä fenomenografisen lähestymistavan avulla¹. Oman aineistoni osalta vastaajien asennoituminen itse oppiaineeseen heijastuu kysymysten 8, 10 ja 11 vastauksissa (ks. luvusta 3.3. eteenpäin), mutta analyysini teoreettis- metodologinen lähestymistapa on diskurssianalyttinen. Sanja Laanisen (2021) pro gradu -tutkielman tavoin sovellan kriittistä diskurssianalyysia siten, että aineiston analyysissa huomio ei kiinnity yksittäisiin kielikategorioihin, vaan toistuviin kielellisiin ilmauksiin ja piirteisiin, jotka aktivoivat diskurssia.

¹ Fenomenografinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ihmisten käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä (Häkkinen 1996: 14).

2. TEOREETTINEN JA METODINEN VIITEKEHYS

2.1. Diskurssintutkimus

Diskurssintutkimuksessa tarkastellaan, miten ja millä ehdoilla kieltä käytetään. Tutkimusalana se on osa *funktionaalista* kielikäsitystä, mikä näkyy diskurssintutkijan näkökulmasta kielellisten *merkitysten* tilannesidonnaisuutena ja syntyminenä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Merkitykset ovat oleellinen osa diskurssintutkimusta, koska juuri ne ovat muuttuvia ja vaihtuvat kontekstinsa myötä yhä uudelleen. (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 17, 18.) Tässä tutkielmassa kielelliset merkitykset on muodostettu kyselylomakkeeseen vastaamisen hetkellä.

Diskurssin käsite itsessään voidaan määritellä suhteellisen vakiintuneeksi kielenkäytöksi rajatussa kontekstissa, jossa merkityksellistämisen tavat rakentavat sosiaalista todellisuutta (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 27). Kandidaatintutkielmassani vakiintuneeksi kielenkäytöksi lasken toistuvat kielelliset ilmaukset, joilla tiettyä kysymystä merkityksellistetään, kun taas kielenkäyttökonteksti on oppiaineesta, sen saapumisesta tai koulutusvastuun vaikutuksista puhumista. Merkityksellistäminen tarkoittaa sitä, **miten** aiheesta puhutaan, ja juuri puhumisen tavat rakentavat aiheeni sosiaalista todellisuutta. Jokisen, Juhilan & Suonisen (2016: 26) mukaan kielen ja diskurssien edellytyksenä on sosiaalinen ulottuvuus, mutta diskurssien määrittelemiseksi tarvitaan tulkintaa (ks. luku 2.2.) sosiaalisista tilanteista sekä kielenkäytöstä (Fairclough 1996 [1989]: 108). Funktionaalista kielikäsitystä laajempi teoreettinen viitekehys rakentuu *sosiaaliseen konstruktionismiin*, jossa yhdistyvät kaikki tutkimussuuntaukset, jotka painottavat yleisesti sosiaalisten todellisuuksien ja merkitysten rakentumista (ks. esim. Pälli 2003: 25; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 21, 29).

Diskussin käsite on tullut kielentutkimukseen tarpeesta, kun strukturalistiselle kielentutkimukselle ominaisen sanojen ja lauseiden rakenteen tutkimisen rinnalle heräsi innostus tutkia, mitä kielellä tehdään ja miten sitä käytetään (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 21.) Termi syntyi kuvaamaan ajatusta, jossa kieli nähdään toimintana ja dynaamisena prosessina (Pälli 2003: 23; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 30–31). Käsitteen määrittely ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Siitä huolimatta on turvallista todeta, että kaikki kielelli-

nen ja semioottinen² toiminta, jolla on vuorovaikutuksellisia ja sosiaalisia ehtoja tai seurauksia, voidaan liittää diskurssin käsitteen alle. Käsitteen laajuudesta kertoo se, että diskurssit ovat paljon muutakin kuin tekstiä tai puhetta, sillä niitä voi löytää myös viittomista ja piirroksista sekä semioottisia merkkejä (ääni, kuva tai liike) hyödyntävistä ilmauksista. (esim. Chandler 2004: 1–2; Pietikäinen & Mäntynen 2019: 30–35.) Tämän tutkielman aineistossa diskurssit aktivoituvat kirjallisissa vastauksissa, joita kyselylomakkeen vastaajat ovat tuottaneet.

Kaikkiin kielellisiin valintoihin vaikuttavat sekä kielenkäyttökonteksti että yhteiskunnan normit, joten diskursseihin koodautuu sekä puhujan että ympäröivän ajan ja kulttuurin normeja (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 25). Myös identiteetit ja sosiaaliset suhteet sekä tiedon ja uskomusten rakentuminen ovat sidoksissa kielenkäyttöön ja keskustelun sisältöihin (Fairclough 1996 [1989]: 74). Tämä tekee kielenkäytöstä yhteisön toimintaa, koska kielenkäyttö itsessään rakentaa uusia yhteisöjä ja niille ominaisia tapoja hahmottaa ympäröivää maailmaa (Luukka 2000: 151–152). Tutkielmassani yhteisön muodostavat kaikki kyselylomakkeeseen vastanneet psykologian opiskelijat. Analyysin avulla pyrin tuomaan ilmi niitä sanallisia keinoja, joilla vastaajat todellisuutta rakentavat.

Diskurssianalyysin metodinen viitekehys on väljä, eikä se tarjoa tutkijalle yksiselitteistä tapaa analysoida aineistoa (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 25). Oma tutkimukseni pohjaa siihen diskurssitutkimuksen taustaoletukseen, että tutkimuksen kohteena ovat ne tavat, joilla toimijat ilmiötä kuvailevat ja kielentävät (Suoninen 1999: 18). Tämän kautta on mahdollista muodostaa aineistostani esille nousevia diskursseja, ja pyrkiä selittämään sosiaalisen todellisuuden rakentumista.

2.2. Faircloughin kriittinen diskurssianalyysi metodina

Diskurssianalyysi sisältää kolme tasoa, joita ovat teksti (*text*), vuorovaikutus (*interaction*) ja sosiaalinen konteksti (*social context*). Faircloughin (esim. 1996 [1989]) kriittinen

² Semiotiikka tutkii merkkejä ja merkkijärjestelmiä sekä niiden tuottamista ja käyttöä (Chandler 2004: 2). Verrattuna diskurssianalyysiin, semiotiikka keskittyy merkkien rakentumiseen teksteissä sekä niiden suhteisiin toisiinsa nähden (Jokinen 1999: 49)

diskurssianalyysimalli nojaa M. A. K. Hallidayn systeemis-funktionaaliseen kielenkuvauksen malliin. Kirjoitettujen tekstien analyysiin on kehitetty erilaisia välineitä, joista moni soveltaa systeemis-funktionaalista kieliteoriaa ja lähestymistapaa kielen kuvaukseen (Pälli & Lillqvist 2020: 380).

Kriittisen diskurssianalyysin kolme vaihetta ovat kuvaus (*description*), tulkinta (*interpretation*) ja selitys (*explanation*). (Fairclough 1996 [1989]: 109.) Oman analyysini käsittelyjärjestyksen tavoin, olen tarkastellut aineistoa kysymys- ja vastauskohtaisesti pyrkimyksenä löytää toistuvia puhumisen tapoja sekä sanavalintoja. Tässä vaiheessa hyödynsin värikoodausta samankaltaisten kielenpiirteiden merkitsemiseen. Tämä työvaihe auttaa hahmottamaan, minkälaiset kielenpiirteet mahdollisesti diskursseja aktivoivat. Kyseisen vaiheen näen liittyvän kuvauksen tasoon, sillä siinä tarkastelussa ovat ne kielen piirteet, joita halutaan analysoida (Fairclough (1996 [1989]: 26–27). Tulkinta ottaa huomioon diskurssianalyysin sosiaalisen puolen, koska tulkintaa tehdään nimenomaan tekstin ja vuorovaikutuksen välisestä suhteesta. Vasta selitysvaiheessa kuvataan nimetty diskurssi osana sosiaalista prosessia. Tämä tapahtuu kuvaamalla kielen käyttöä selittämällä, miten sosiaaliset rakenteet määrittävät sitä, sekä kuvaamalla diskurssien vaikutuksia näihin rakenteisiin. (Fairclough (1996 [1989]: 26, 163.)

Faircloughin (1996 [1989]: 110–111) analyysimalli koostuu sanastosta, kieliopista ja tekstuaalisista rakenteista. Sekä sanaston että kieliopin tasolla voidaan tutkia eksperimentaalisia merkityksiä eli maailmaa kuvaavien merkitysten reaalistumia. Tässä tutkielmassa liikutaan juuri sanaston ja kieliopin tasolla analysoiden esimerkiksi eri sanaluokkien käyttöä, sanojen merkityksiä sekä lause- ja verbiprosesseja. Tekstuaaliset rakenteet tarkoittavat vuorovaikutuksen konventioita tai muita laaja-alaisia rakenteita tekstissä. Tämän tutkielman aineistossa ei kuitenkaan ole nähtävillä eri vastaajien lausumien keskinäistä vuorovaikutusta, koska vastaukset on annettu yksilöllisesti. Tämä ei poissulje analyysia vastausten välillä esimerkiksi vertailemalla sanavalintoja tai tapoja, joilla tietystä aiheesta puhutaan. Pyrin selittämään sosiaalisen todellisuuden rakentumista soveltamalla Faircloughin analyysimallia sekä ottamalla tutkimuskohteeksi ne tavat, joilla vastaajat oppiaineen saapumista kuvailevat ja merkityksellistävät.

3. ANALYYSI

Tämän tutkielman ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä olen pyrkinyt selvittämään, onko psykologian oppiaineen saapumisella vaikutuksia psykologien työllistymiseen sekä Pohjois-Suomen psykologipulaan vastaajien mielestä. Lisäksi, jos näin on, miten tätä kielennetään. Työllistymisen näkökulmaa käsittelem luvussa 3.1. kysymysten 13 ja 14 sekä niiden vastausten kautta. Varsinainen diskurssianalyysi alkaa luvusta 3.2., ja psykologipulaan palaan luvussa 3.4.1. Analyysissa käsittelem sellaisia diskursseja ja vastauksia, joiden ilmaantuvuus aineistossa on systemaattista. Tämä valinta perustuu siihen, että lähestyn diskurssin käsitettä nimenomaan toistuvuuden näkökulmasta (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 28). Valintani aiheuttaa sen, että tietyt yksittäiset vastaukset jäävät tämän tutkielman ulkopuolelle.

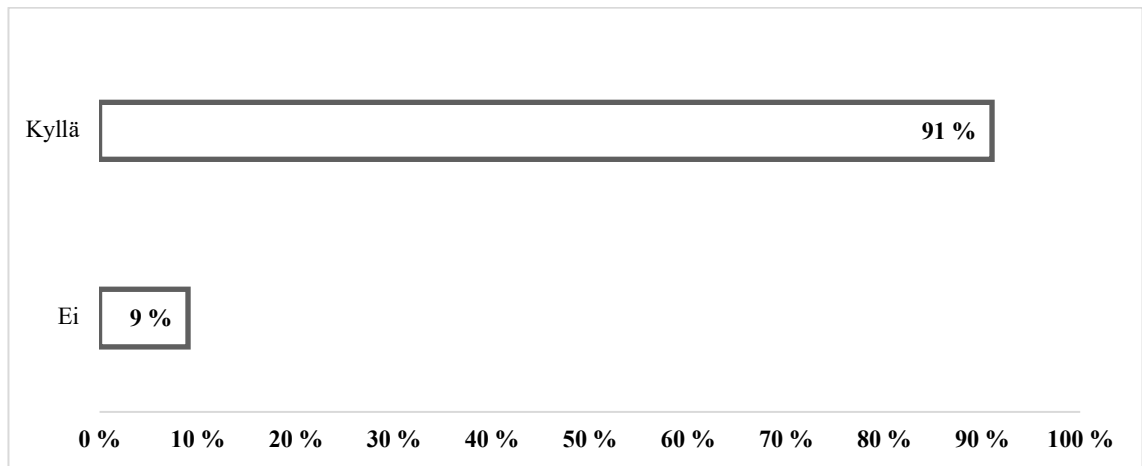
Kaikki esimerkit ovat alkuperäisessä kieliasussa, eivätkä välttämättä ole yleiskielen mukaisia. Tämä tarkoittaa käytännössä sanojen kirjoitusvirheitä, sitä, että lauseet alkavat pienellä alkukirjaimella tai väli- ja lopetusmerkkien käytön puutteellisuutta. Esimerkit (1–48) on numeroitu juoksevasti, ja jokaista esimerkkiä seuraa numeroista ja kirjaimista muodostettu koodi. Koodissa ensimmäisenä on numero, joka kertoo käsiteltävänä olevan kysymyksen (8, 10, 11, 12 tai 14). Kirjaimet ovat aakkosjärjestyksessä, mutta aakkostus alkaa alusta aina, kun kysymyksen numero vaihtuu. Tämä perustuu siihen, että lukujen käsittely tapahtuu kysymyskohtaisesti. Saman vastaajan eri vastaukset tunnistaa siitä, että esimerkin perässä on useampi numerosta ja kirjaimesta koostuva koodi. Esimerkiksi esimerkissä (1) on kirjainkoodi ”(14A/10K)” ja esimerkissä (36) puolestaan on kirjainkoodi ”(10K/14A)”. Nämä kaksi vastausta on siis kirjoittanut yksi ja sama henkilö. Jos esimerkissä on kahdesta ajatusviivasta (– –) koostuva merkinä ennen vastausta tai vastauksen jälkeen, niin silloin osa vastauksesta on jätetty pois, ja siihen on poimittu analyysin kannalta oleellinen osa.

3.1. Vastaajien näkemykset koulutusvastuun vaikutuksista

Kyselylomakkeen kysymyksillä 13 ja 14 on kartoitettu vastaajien mielipiteitä koulutusvastuun mahdollisista vaikutuksista Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen. Tut-

kielman rajatun sivumäärän vuoksi en ole eristänyt vastauksista diskursseja, vaikkakin toistuvia teemoja vastauksista on löydettävissä. Samaisesta syystä en aio tässä luvussa analysoida vastaajien käyttämiä sanavalintoja, vaan esitellä keskeisimmät tutkimustulokset ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyen. Tässä luvussa käsiteltävät kyselylomakkeen väitteet ovat:

- ”Oppiaineen saapuminen Ouluun vaikuttaa Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen.”
- ”Haluan jäädä valmistumisen jälkeen Pohjois-Suomeen töihin.”

KUVIO 1. Vastausjakauma väitteeseen ”Oppiaineen saapuminen Ouluun vaikuttaa Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen.”

13. monivalintakysymykseen on vastannut 43 henkilöä, joista 24 on perustellut valitsemaansa vaihtoehtoa. Kuten kuvio 1 kertoo, valtaosa vastaajista (91 %) on sitä mieltä, että uusi koulutusvastuu vaikuttaa Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen. ”Ei”-vaihtoehdon valinneista vain yksi on perustellut kantaansa, mutta hänkin kertoo uskovansa, että kaikki työllistyvät. On mahdollista, että hän ymmärsi kysymyksen niin, että oppiaineen saapuminen vaikuttaa negatiivisesti psykologien työllistymiseen. Tämän vastaajan lisäksi kolme ”Kyllä”-vaihtoehdon valinnutta on perustellut vastaustaan kertomalla, että uskovat **työllistymisasteen** olevan korkea. Kymmenen vastaajaa on sitä mieltä, että oppiaineen saapuminen vaikuttaa työllistymiseen siten, että **täällä opiskeleet jäävät todennäköisesti Pohjois-Suomeen töihin**. Yhteensä kolme on sitä mieltä, että **kilpailu on mahdollisesti kovempaa** tulevaisuudessa. Monivalintakysymyksen ja perustelujen pohjalta voidaan todeta, että oppiaineen saapuminen vaikuttaa vastaajien mielestä positiivisesti esimerkiksi työllistymisen ja pohjoiseen jäämisen kannalta Pohjois-Suomen psykologipulaan.

TAULUKKO 2. Vastausjakauma väitteeseen ”Haluan jäädä valmistumisen jälkeen Pohjois-Suomeen töihin.”

Vastausvaihtoehdot	f	Prosentti
Kyllä	19	44,2 %
En	3	7,0 %
En tiedä	9	20,9 %
En valmistu psykologiksi	12	27,9 %

Taulukossa 2 on eriteltyä 14. monivalintakysymyksen vastausvaihtoehdot ja niihin vastanneiden määrä. Vastaajista 19 on sitä mieltä, että haluaa valmistumisen jälkeen jäädä Pohjois-Suomeen töihin. ”Kyllä”-vaihtoehdon valinneista 13 on lisäksi perustellut kantaansa. Näistä perusteluista rajasin neljä puhumisen tapaa, jotka toistuivat. Kuudessa on perusteltu sitä, että 1) perhettä, ystäviä ja sukulaisia asuu Oulussa tai, että Oulu on *vakiintunut asuinkunta*. Kolmessa perustelussa toistuu 2) *en ainakaan etelään muuta* - tyyppinen kanta. Kaksi on perustellut ”Kyllä”-valintaansa 3) Pohjois-Suomen *hyvillä* tai *hyväpalkkaisilla* työllisyysmahdollisuuksilla, ja toiset kaksi kertoivat 4) *viihtyvänsä* tai *pitävänsä* Pohjois-Suomesta.

- (1) *Asun Helsingissä enkä usko haluavani muuttaa täältä edes opiskelujen aikana Pohjois-Suomeen (14A/10K)*
- (2) ***viiden vuoden päässä** oleva elämä tuntuu vielä tosi kaukaiselta (14B/10J)*
- (3) *Luultavasti jään, mutta ei vielä tiedä mitä mieltä olen **kuuden vuoden päästä**. (14C/8I)*

43 vastaajasta 12 kertoo, ettei valmistu psykologiksi, ja vain yksi ”En”-vaihtoehdon valinneista on perustellut valintansa (ks. esimerkki 1). Valtaosalla (31) on vastaushetkellä menossa ensimmäinen opiskeluvuosi, mikä on nähtävissä ”En tiedä” -vaihtoehdon perusteluissa. Esimerkeissä (2) ja (3) valintaa perustellaan sillä, etteivät he voi tietää, millaista elämä on viiden tai kuuden vuoden päästä. Muissa ”En tiedä” -perusteluissa tulevaisuuden valintaan vaikuttavat sen hetkinen elämäntilanne ja tarjolla olevat työtarjoukset.

3.2. Diskurssit aktivoituvat

Seuraavien lukujen (3.3.–3.5.2.) analyysi koostuu kyselylomakkeiden kysymyksistä 8, 10, 11 ja 12. Kriittisen diskurssianalyysin metodiikkaa hyödyntämällä olen eristänyt aineistosta erilaisia diskursseja. Eristämistä varten olen soveltanut Faircloughin (1996 [1989]: 110–111) analyysimallia, erityisesti sanaston ja kieliopin osa-alueita. En etukäteen valinnut tarkastelevani esimerkiksi adjektiivi- tai verbivalintoja, vaan lähtökohta oli toistuvissa puhumisen tavoissa ja sanavalinnoissa. Kuten Saviniemikin (2015: 204–205) toteaa, jopa yksittäiset kielenpiirteet voivat muodostaa diskursseja, ja niiden analysoinnilla voi tuoda näkyväksi niitä kielellisiä valintoja, joilla vastaajat tekevät.

3.3. ”Miksi hait opiskelemaan psykologiaa?” -kysymyksen vastauksien diskurssit

TAULUKKO 2. Psykologiaa Ouluun hakeneiden määrä suhteessa ei-hakeneisiin.

	f	Prosentti
Hakeneet	33	76,7 %
Ei-hakeneet	10	23,3 %

Kyselylomakkeen kahdeksas kysymys on ”Miksi hait opiskelemaan psykologiaa?” (ks. kysymys kokonaisuudessaan liitteestä). Siihen tulleita vastauksia on yhteensä 43. Taulukko 2 ilmentää hakeneiden ja ei-hakeneiden määrää ja suhdetta. Kymmenen vastaajaa ilmoitti, ettei hakenut opiskelemaan psykologiaa. Ne jäävät tähän kysymykseen liittyvän analyysin ulkopuolelle.

Kahdeksannen kysymyksen vastauksissa aktivoituu yhteensä 7 diskurssia. Niitä ovat kiinnostus-, psykologi ammattina -, ihmisläheisyys ja auttaminen -, alanvaihto-, työllisyystilanne- sekä halu ymmärtää mieltä -diskurssi. Näitä kaikkia yhdistää se, diskurssit itsessään ovat perusteluja hakemiselle. Koska kahdeksannessa kysymyksessä on pyydetty perustelemaan hakemisen syytä, kaikki pääaineopiskelijoiksi hakeneet (31) ovat esittäneet jonkin perusteen hakemiselle. Seuraavaksi esittelen ja erittelen diskurssien lomittaisuutta suhteessa toisiinsa.

3.3.1. Diskurssien lomittaisuus

TAULUKKO 3. Diskurssien lomittaisuus toisiinsa nähden 8. kysymyksessä.

Diskurssit	Kiinnostus	Psykologi ammattina	Ihmisläheisyys ja auttaminen	Halu ymmärtää mieltä	Alanvaihto	Työllisyystilanne
Kiinnostus	-	x	x	x	x	x
Psykologi ammattina	x	-	x	x	x	x
Ihmisläheisyys ja auttaminen	x	x	-	x		x
Halu ymmärtää mieltä	x	x	x	-		
Alanvaihto	x	x			-	
Työllisyystilanne	x	x	x			-

Taulukko 3 esittelee diskurssien lomittaisuutta toisiinsa nähden. Lomittaisuudeksi las-
ken sellaiset tapaukset, joissa yksittäisessä kokonaisessa vastauksessa aktivoituu kaksi
tai sitä useampi diskurssi.

- (4) *Hain opiskelemaan psykologiaa, koska olen **kiinnostunut ihmisten käyttäy-**
tymisestä sekä ihmismielen toiminnasta. (8A)*
- (5) *Psykologia **kiinnosti** lukiossa kaikkia oppiaineita enemmän. **Näen itseni tu-**
levaisuudessa työskentelemässä psykologian parissa. (8B)*

Lisäksi aineistosta löytyy tapauksia, joissa yksittäisessä lauseessa aktivoituu useampi
diskurssi (ks. esimerkki 4). Lomittaisuudeksi lasken myös ne tapaukset, joissa vastaus
sisältää kaksi erillistä virkettä, ja niissä kummassakin aktivoituu yksi diskurssi kummas-
sakin lauseessa (ks. esimerkki 5).

On loogista, että kiinnostusdiskurssi aktivoituu jokaisessa diskurssissa, koska se on kai-
kista yleisin perustelu vastauksissa. Se, mihin kiinnostus kohdistuu, vaihtelee vastauk-
sittain. Myös psykologi ammattina -diskurssi esiintyy kaikkien muiden diskurssien
kanssa. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, että yliopistoon hakeudutaan opiskelemaan
usein tietyn ammatin vuoksi. Huomion arvoista on, että alanvaihtodiskurssi aktivoitui

vain kahden diskurssin kanssa lomittain, mutta itsenäisenä viisi kertaa aineiston vastauksissa.

- (6) ***Kiinnostuin psykologiasta lukiossa ja päätin hakea opiskelmaan sitä. Ute-
lialisuus, auttamisen halu, halu ymmärtää ihmisen käytöstä ja ajatuksia
ovat mielestäni piirteitä minussa, jotka sopivat ammattiin.*** (8C/8K)

Esimerkki (6) on esimerkki vastauksesta, jossa aktivoituu neljä erillistä diskurssia. Niitä ovat kiinnostus-, ihmisläheisyys ja auttaminen -, halu ymmärtää mieltä - ja psykologi ammattina -diskurssi. Kiinnostusdiskurssia aktivoivat kielenpiirteet ovat *kiinnostuin* sekä *lukiossa*, ihmisläheisyys ja auttaminen -diskurssia aktivoi lauseke *auttamisen halu*. Halu ymmärtää mieltä -diskurssia aktivoi lauseke *halu ymmärtää ihmisen käytöstä ja ajatuksia* ja psykologi ammattina -diskurssia substantiivi *ammattiin*. Suurimmassa osassa vastauksista aktivoituu kaksi tai kolme erillistä diskurssia, joten voi todeta, että vastauksen aktivoi jokin diskurssi yleensä myös jokin toinen diskurssi aktivoituu.

3.3.2. Kiinnostusdiskurssi

Kiinnostusdiskurssi aktivoituu 8. kysymyksen (ks. luku 3.3. tai liite) vastauksissa yhteensä 25 kertaa. Haun syytä kielennetään *kiinnostaa-* ja *kiinnostua-*verbien eri muodoilla, substantiivilla *kiinnostus* sekä adjektiivilla *kiinnostava*. Sanojen eri muodot toistuvat 8. kysymyksen vastauksissa yhteensä 31 kertaa. Tämän vuoksi olen nimennyt yhdeksi diskurssiksi kiinnostusdiskurssin. Hakemisen syytä eli kiinnostusta psykologiaa kohtaan merkityksellistetään erilaisilla sanavalinnoilla. Yksi säännöllisesti toistuva on substantiivi *lukio*, joka merkityksellistää vastauksissa kiinnostusta siten, että psykologia on kiinnostanut hakijaa lukiossa, jonka vuoksi he ovat hakeneet opiskelemaan psykologiaa.

- (7) *Hain opiskelemaan psykologiaa, koska se alkoi kiinnostamaan minua lukiossa.* -- (8D)
- (8) *Jo ennen ensimmäistäkään lukion psykologian kurssia oli tunne siitä, että tulisin tykkäämään psykologiasta ja että psykologia on kiinnostavaa. Lukion kursseilla kiinnostus syveni ja sai kiinnostumaan psykologian opiskelusta myös yliopistossa.* (8E/10Q/11A)

Esimerkin (8) hakija kuvaa kiinnostustaan psykologiaa kohtaan monivaiheisesti, ja hänen yksittäisessä vastauksessaan kiinnostuksen näkökulma toistuu kolmessa kohdassa. Myös tässä vastauksessa mainitaan *lukio* osana hakemisen syytä. Vastaaaja on käyttänyt sanan *ensimmäistä* yhteydessä fokuspartikkelia *-kään*, jolla fokusoidaan lauseketta *luki-on psykologian kurssia*. *-kään* on inklusiivinen fokuspartikkeli, jota tässä yhteydessä käytetään esimerkin kontekstin odotuksenmukaisuuden kielentämiseen (VISK 2008 § 842). Tätä implikaatiota tukee *tunne*-sanon käyttö, jolla voidaan viitata tietyissä asiayhteyksissä 'aavistukseen jostakin' (KS 2021 s.v. *tunne*).

(9) – – *Mikään muu korkeakoulututkinto ei kiinnostanut, mutta psykologia kiinnosti erityisen paljon.* – – (8F)

Myös esimerkissä (9) kiinnostusta merkityksellistetään fokuspartikkelilla *-kään* sen ollessa liittyneenä *mikään* kvanttoripronominiin, joka on käytössä yleensä kieltohakuinen. Tässä yhteydessä sillä lisätään kieltolauseeseen affektinen elementti (VISK 2008 § 757, § 1722), jolla voidaan tarkoittaa puhujan asennoitumista asiointilaan (VISK 2008 § 1707). Kiinnostusta on lähestytty kielteisyyden, mutta myös myönteisyyden kautta, koska vastauksessa on käytetty intensiteettimääritettä *erityisen* (VISK 2008 § 666) adjektiiville *paljon*, jotka yhdessä määrittävät kiinnostusta psykologiaa kohtaan.

Kiinnostusdiskurssia katson aktivoivan myös sanat *mielenkiinto* sekä *mielenkiintoinen*, koska niiden avulla perustellaan hakemisen syytä, ja koska sanat ovat semanttisesti eli merkitykseltään lähellä sanoja *kiinnostus* ja *kiinnostava* ja sen eri muotoja (KS 2021 s.v. *mielenkiinto*, s.v. *mielenkiintoinen*, s.v. *kiinnostus* ja s.v. *kiinnostava*). Erityisesti näissä vastauksissa kiinnostusta psykologiaa kohtaan ja haun syytä merkityksellistetään sanojen *ala*, *aihe* ja *aine* avulla. Substantiivit *ala* sekä *aine* aktivoivat sekä kiinnostus- että psykologia ammattina -diskurssia, kuten esimerkit (10) ja (11) ilmentävät. Näin on yhteensä yhdeksässä vastauksessa.

(10) *Psykologia on aina kiinnostanut minua, ja se on unelma-alani!* – – (8G/8S)

(11) *Aine on mielenkiintoinen ja toivoisin saavani sen saralta ammatin ja töitä.* – – (8H)

Esimerkkejä (10) ja (11) vertailtaessa voidaan huomata, että ensimmäinen vastaaaja on muodostanut intransitiivilauseen, jossa objektina on *minua*. Vastaaaja siis määrittelee,

että psykologia kiinnostaa juuri häntä. Lauseen reflektiivisyyttä lisää se, että vastaaja on liittänyt substantiiviin *unelma* possessiivisuffiksiin *-ni*. Lauseen asenteellisuutta argumentoidaan käyttämällä adverbiä *aina*, jolla tarkoitetaan tilaa, joka on kestänyt 'kaiken aikaa' (KS 2021 s.v. *aina*). Kyseinen vastaaja on valinnut lopetusmerkiksi huutomerkkin, jota käytetään esimerkiksi painokkaiden vetoomusten lopussa (KO 2015). Tässä poikkeaa toisen vastaajan muodostama kopulalause, jolla ilmaistaan yleisten tilojen kuvauksia. Esimerkin (11) ensimmäinen lause koostuu subjektista *aine*, predikaattiverbistä *olla* sekä predikatiivista *mielenkiintoinen*. (VISK 2008 § 891.) Vastaaja siis väittää psykologian olevan mielenkiintoista, siinä missä esimerkin (10) vastaaja kertoo sen kiinnostavan juuri häntä.

(12) *Psykologian opiskelussa oppii paljon itsestään ja se kiinnostaa.* (8I/14C)

Demonstratiivipronomineilla (*tämä, tuo se, nämä, nuo ja ne*) viitataan puhetilanteessa tai tekstissä havaittuun tai mainittuun tarkoitteeseen (VISK 2008 § 720). Esimerkissä (12) pronomini *se* voi viitata lausekkeeseen *oppiii paljon itsestään*, mutta on mahdollista tulkita lause siten, että *se* viittaa psykologiaan itsessään. Vastauksessa on käytetty niin sanottua nollapersoonaa eli *se* on nollasubjekttilause. Sille ominaista on subjektin puuttuminen sekä *se*, että verbi (*oppiii*) on kolmannessa persoonassa. Nollasubjekttilauseelle tyypillisesti esimerkissä (12) sanottu koskee puhujaa, mutta samalla *se* yleistetään. (VISK 2008 § 1347.)

3.3.3. Psykologi ammattina -diskurssi

Tätä diskurssia aktivoi yhteensä 15 erillistä vastausta kyselylomakkeen 8. kysymykseen. Kaikissa näissä vastauksissa hakemisen syytä kielennetään *alan, ammatin* tai *työn* näkökulmasta. Kuudessa vastauksessa puhutaan *ammattista* ja viidessä *työstä, työn tekemisestä* tai *työskentelystä*. Neljässä toistui substantiivi *ala* erilaisissa konteksteissa (ks. esimerkki 13).

(13) *Tykkään alasta ja sillä on hyvä työllisyystilanne.* (8J)

(14) – – *Uteliaisuus, auttamisen halu, halu ymmärtää ihmisen käytöstä ja ajatuksia ovat mielestäni piirteitä minussa, jotka sopivat ammattiin.* (8K/8C)

- (15) – – *Uskon myös, että psykologi ammattina sopii persoonalleni hyvin, sillä viihdyn ihmisten parissa ja nautin ongelmanratkaisusta sekä rauhallisesta pohdiskelusta ja reflektoinnista. (8L/8O)*
- (16) – – *Näen itseni tulevaisuudessa työskentelemässä psykologian parissa. (8M)*

Esimerkkejä (14), (15) ja (16) yhdistää se, että niissä kielennetään ajatus siitä, että juuri itse sopisi psykologin ammattiin. *Sopia*-verbiä hyödynnetään tässä yhteydessä sen ilmaisemiseen, että vastaaja kokee täyttävänsä ne persoonallisuuteen liittyvät vaatimukset, joita psykologina olemiseen vaaditaan (KS 2021 s.v. *sopia*). Esimerkkien (14) ja (15) asenteellisuutta lisää se, että vastauksissa perustellaan sopivuutta ammattiin (vrt. esimerkki 16).

3.3.4. Ihmisläheisyys ja auttaminen -diskurssi

Yhdeksi diskurssiksi olen nimennyt sellaiset vastaukset, joissa hakemisen syytä perustellaan auttamisen tai alan ihmisläheisyyden takia. Näitä vastauksia oli yhteensä yksitoista. Niistä viidessä mainitaan pelkästään *auttaminen*, kolmessa pelkkä *ihmisläheisyys* ja kolmessa *ihmisläheisyys* sekä *auttaminen*. Auttamiskategoriassa kaikissa muissa paitsi yhdessä vastauksessa³ hyödynnetään verbiä *auttaa* asian kielentämisessä. Vastausten samankaltaisuutta ilmentää taulukko 7.

TAULUKKO 4. *auttaa* tai *päästä auttamaan* -verbimuotojen käyttö diskurssissa.

<i>Minua motivoi mahdollisuus auttaa muita ihmisiä</i> – – (8N/8U)
<i>Tahtoisin auttaa muita</i> – – (8O/8A)
– – <i>mahdollisuus päästä konkreettisesti auttamaan ihmisiä.</i> (8P)
– – <i>haluan tulevaisuudessa merkityksellisen työn, jossa pääsen auttamaan muita.</i> (8Q/8U)

Taulukon 4 esimerkit ovat sanavalinnoiltaan hyvin toistensa kaltaisia, sillä niitä yhdistää joko *auttaa* tai *päästä auttamaan* -verbimuodon käyttö yhdessä sen kanssa, että auttamisen kohde on joko *muut*, *muut ihmiset* tai *ihmiset*. Koska auttamista ei merkityksellistetä vastauksissa sen tarkemmin, ei voida päätellä, millaisesta auttamisesta on kyse.

³ Kyseisessä vastauksessa käytetään *auttamisen halu* -tyyppistä rakennetta (ks. esimerkki (14)).

Kielitoimiston sanakirjan (2021 s.v. *auttaa*) esimerkeistä sekä psykologian työnkuvan näkökulmasta auttamisella todennäköisesti viitataan esimerkeissä 'jollekin avun' tai 'tuen antamiseen' tai jopa 'parantamiseen'. VISKin (2008 § 1510, § 458) mukaan *auttaa* on rajoiltaan avointa toimintaa kuvaava verbi, joka ilmaisee johonkin vaikuttamista.

- (17) *Koska se kiinnostaa ja on ihmisläheistä ja koen ihmisten auttamisen kaikista merkityksellisimmäksi arvoksi työn tekemisen suhteen* (8R/11F)
 (18) – – *Koen psykologian täydentävän kaikki ne kriteerit, jotka tahdon tulevas-
 sa työssäni toteutuvan: merkityksellisyys, ihmisläheisyys ja auttaminen.*
 (8S/8G)

Esimerkit (17) ja (18) ilmentävät niitä vastauksia, joissa mainitaan sekä *auttaminen* että *ihmisläheisyys*. Näitä vastauksia yhdistää semanttisesti toisiaan läheisten sanojen *merkityksellinen* ja *merkityksellisyys* -käyttö (KS 2021 s.v. *merkityksellinen* ja s.v. *merkityksellisyys*). Esimerkissä (18) työ itsessään koetaan merkitykselliseksi, mutta esimerkissä (17) auttaminen on merkityksellisin arvo suhteessa työn tekemiseen. Asenteellisuutta asiaa kohtaan argumentoidaan esimerkissä (17) juuri sillä, että on valittu käyttöön superlatiivi *merkityksellisin*. Superlatiivilla ilmaistaan sitä, että tarkasteltava ominaisuus, siis ihmisten auttaminen, on muuhun vertailujoukkoon nähden suurempaa (VISK 2008 § 642).

Ihmisläheisyyskategoriassa perustellaan hakemisen syytä alan ihmisläheisyyden vuoksi. Substantiivi *ihmisläheisyys* toimii *työn* määrittäneenä eli vastaajat tällä valinnalla tuovat näkyväksi sen, että pitävät alaa ihmisläheisenä. Samaa sosiaalista todellisuutta rakentavat kaikki vastaukset, joissa ihmisläheisyys ja auttaminen -diskurssi aktivoituu.

3.3.5. Alanvaihtodiskurssi ja työllisyystilannediskurssi

Käsittelen tässä alaluvussa kaksi erillistä diskurssia. Alanvaihtodiskurssi aktivoituu 8. kysymyksen vastauksissa yhteensä viisi kertaa. Neljässä vastauksessa kielennetään se, että he olivat vaihtaneet hakemisen vuoksi alaa, mitä perustellaan erilaisin syin. Näitä syitä ovat *pandemian tuoma epävarmuus, tyytymättömyys aiemmissä opinnoissa, halu kehittää itseään ja opiskella uutta sekä psykologian koulutuksen alkaminen Oulussa*. Yhdessä alanvaihdon kerrotaan olevan suunnittelun tasolla.

- (19) – – *psykologeilla on runsaasti erilaisia työllistymismahdollisuuksia.* (8T/8V)

Työllisyystilannediskurssissa hakemisen syytä perustellaan hyvällä työllisyystilanteella tai työmahdollisuuksilla yhteensä neljässä vastauksessa. Työllisyystilannetta merkityksellistetään *sillä* [alalla] *on hyvä työllisyystilanne* (ks. esimerkki 13) sekä *hyvän työllisyyden takaava* -perusteluilla. Työmahdollisuuksia kielennetään sen sijaan *runsaasti erilaisia työllistymismahdollisuuksia* (ks. esimerkki 19) sekä *monipuoliset työmahdollisuudet* -perusteluilla. Diskurssia aktivoivat työllisyystilanne ja työmahdollisuudet näyttäytyvät vastaajille ennen kaikkea myönteisenä ilmiönä. Tätä ilmentää adjektiivien *hyvä* ja *monipuolinen* sekä adverbien *runsaasti* käyttö.

3.3.6. Halu ymmärtää mieltä -diskurssi

Aineiston vastauksissa toistuu sellainen perustelu hakemiselle, jota kielennetään kiinnostuksena ihmismieleen tai haluna oppia ymmärtämään ihmisen käyttäytymistä ja mieltä. Näitä vastauksia on yhteensä neljä (esimerkit 20–23 ja 14). Kaksi vastauksista painottaa kiinnostusta tai halua oppia ihmismielestä (ks. esimerkit 20 ja 21). Yksi ilmaisee asian reflektiivisemmin siten, että haluaisi oppia ymmärtämään oman elämänsä vaikeiden kokemusten vaikutusta itseensä (esimerkki 22).

- (20) – – *Myös ihmismielen monimutkaisuus kiehtoo. Haluan löytää syitä ja vastauksia ihmisten ajatuksiin, tunteisiin ja käytökseen.* (8U/8Q)
- (21) *Hain opiskelemaan psykologiaa, koska olen kiinnostunut ihmisten käyttäytymisestä sekä ihmismielen toiminnasta.* – – (8V/8T)
- (22) – – *Minulla on vaikeita kokemuksia ja elämänvaiheita takanani ja haluan oppia ymmärtämään niiden vaikutuksia, itseäni sekä muita ihmisiä paremmin.* (8W)

Esimerkkejä (20) ja (22) yhdistää puhujan tahdon tai aikeen ilmaisevan verbin *haluta* käyttö (VISK 2008 § 1551). Verbillä *löytää* ilmaistaan usein jonkin konkreettisen asian löytämistä, mutta tässä yhteydessä löytäminen on abstraktimpaa, koska puhutaan ihmisten ajatuksista, tunteista ja käytöksestä sekä niihin liittyvistä syy-seuraussuhteista (KS 2021 s.v. *löytää*).

3.4. ”Mitä positiivista?” -kysymyksen vastauksien diskurssit

TAULUKKO 5. Vastausten suhde toisiinsa kysymyksessä 10.

	f	Prosentti
<i>Ei mitään</i> - vastaukset	2	4,6 %
Muut vastaukset	41	53,5 %

Kyselylomakkeen kymmenes kysymys on ”Mitä positiivisia ajatuksia sinussa herätti se tieto, että Oulussa on mahdollista opiskella psykologiaa?” Siihen tulleita vastauksia on yhteensä 43. Taulukosta 5 voimme nähdä, että lähes kaikilla vastaajilla on jotakin positiivista sanottavaa psykologian oppiaineen saapumisesta. Kaksi vastauksista on *ei mitään* -tyyppisiä ilman muita perusteluita. Vastauksissa aktivoituu yhteensä viisi diskursia: psykologipula-, Oulu ja psykologia -, psykologeja enemmän -, Oulun aseman nousu - sekä juuri minulla on mahdollisuus -diskurssi.

(23) *Se oli vuoden paras uutinen* (10A)

Esimerkki (23) ei vastauksena aktivoi varsinaisia diskursseja, mutta on tässä analyysissa mukana sen asenteellisuuden vuoksi. Demonstratiivipronominilla *se* viitataan yleisesti oppiaineen saapumiseen, jonka vastaaja kertoo olleen *vuoden paras uutinen*. Kielitoimiston sanakirjan (2021 s.v. *uutinen*) mukaan *uutinen* voidaan määritellä ’äskettäin tapahtuneeksi ja yleisesti kiinnostavaksi tiedoksi’. Vastauksen asenteellisuutta voi perustella sillä, että kokonaiseen vuoteen mahtuu suhteellisen monta yhteiskunnallisesti merkittävää uutista, joista vastaaja näkee oppiaineen saapumisen olleen paras. Tällaista näkemystä hän perustelee käyttämällä superlatiivisia *paras*, jolloin tarkasteltava ominaisuus (oppiaineen saapuminen) on muuhun vertailujoukkoon (muut uutiset vastaajan viime vuoden aikana) nähden suurempaa (VISK 2008 § 642).

3.4.1. Psykologipuladiskurssi

Eräs tutkimukseni lähtökohta on siinä, millaiseksi psykologian opiskelijat kokevat psykologien tämänhetkisen työllistymisen tai psykologipalveluiden saatavuuden. On odotuksenmukaista, että pula nousee esille 12. kysymyksen vastauksissa, vaikka kyselylomakkeessa ei ole käytetty sanaa ”psykologipula”. Omasta näkökulmastani enemmän yllättävää on se, että psykologipulasta puhutaan myös 10. kysymyksen vastauksissa. Kaikkia diskurssia aktivoivia vastauksia yhdistää se, että oppiaineen saapumiseen liittyviä positiivisia ajatuksia tai väitettä ”Psykologeja tarvitaan enemmän Pohjois-Suomeen”, perustellaan psykologipulaan tai sen helpotukseen liittyen. Molempien kysymysten diskurssia aktivoivien vastausten yhteenlaskettu määrä on 28.

”Mitä positiivisia ajatuksia sinussa herätti se tieto, että Oulussa on mahdollista opiskella psykologiaa?” -kysymyksen vastaajista kahdeksan kielentää *psykologipulaa* jollakin tavalla. Yhdessä vastauksessa (ks. esimerkki 24) puhutaan psykiatreista, vaikka psykologian opiskelijat eivät valmistu psykiatreiksi. Katson vastauksen siitä huolimatta aktivoivan puladiskurssia, koska siinä selkeästi otetaan kantaa alan henkilöstön saatavuuden parantumiseen, ennen kaikkea Pohjois-Suomessa.

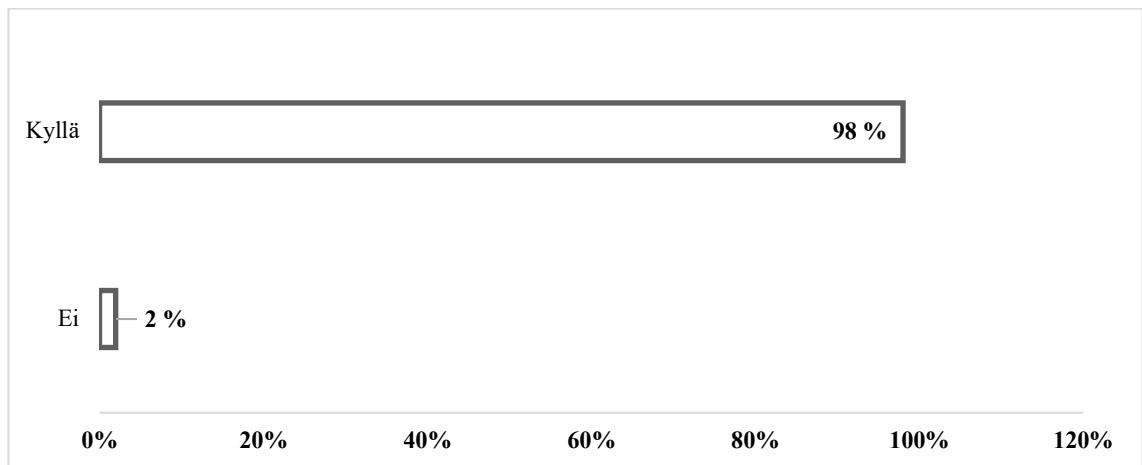
(24) *Parantaa psykiatrien saatavuutta pohjois-suomessa* (10B)

Seitsemässä muussa vastauksessa pulaa merkityksellistetään seuraavin tavoin: *Pohjois-Suomen psykologipula, mielenterveyden palvelujen huutava pula, työvoimapula Oulun seudulla, psykologeista on pulaa, psykologipula pohjoisessa, alueen psykologipula ja psykologeja tarvitaan*. Viidessä vastauksessa (ks. esimerkit 25–29) käytetään joko substantiivin *koulutus* eri muotoja tai verbiä *koulutetaan*. Vastaajat näkevät pulan tai pulan helpotuksen ja koulutuksen alkamisen välillä selvän yhteyden.

- (25) – – *Toisena minusta on mahtavaa, että psykologin koulutuksen paikkoja lisätään, sillä mielenterveyden palveluista on huutava pula.* (10C/8S/8G)
- (26) – – *Oli muutenkin hyvä, että koulutusta aletaan tarjoamaan täällä, sillä työvoimapula on ymmärtääkseni aika massiivinen Oulun seudulla* – – (10D/11B)
- (27) – – *Lisäksi olen toiveikas, että koulutus vastaa alueen psykologipulaan* (10E)
- (28) *Hienoa, että psykologeja koulutetaan lisää ja toivottavasti Pohjois-Suomen psykologipula helpottaisi* (10F)

(29) *Psykologeja tarvitaan, joten mukavaa että niitä koulutetaan myös Oulussa.*
(10G)

Myönteisen konnotaation saavia diskurssia aktivoivia adjektiiveja ovat näissä vastauksissa *mahtavaa, hyvä, toiveikas, hienoa ja mukavaa*. Ne merkityksellistävät vastauksissa sitä, että koulutuksen alkaminen nähdään positiivisena asiana pulan helpottumisen kannalta. Kielteisen merkityksen saavat *huutava ja massiivinen* esimerkeissä (25) ja (26), sillä niillä vastaajat korostavat näkemystään pulan suuruudesta (KS 2021 s.v. *massiivinen* ja s.v. *huutava*). Eroa näiden esimerkkien kesken on kuitenkin siinä, mihin pula vastaajien mielestä kohdistuu. Esimerkissä (25) pulalla merkityksellistetään mielenterveyspalveluita, jolloin lähestymistapa on enemmän asiakkaan näkökulmasta, kun taas esimerkissä (26) puhutaan työvoimapulasta, jolloin pula on varsinaisista työntekijöistä alalla. Toisaalta myös tämä näkökulma löytyy esimerkistä (25), sillä vastaaja kielentää, kuinka juuri koulutuksen paikkoja lisäämällä, eli tulevilla psykologeilla, mielenterveyspalveluihin liittyvä pula helpottuisi.

KUVIO 2. Vastausjakauma väitteeseen ”Psykologeja tarvitaan enemmän Pohjois-Suomeen.”

Psykologipuladiskurssi aktivoituu 10. kysymyksen lisäksi lomakkeen 12. monivalintakysymyksen perusteluissa. Vastaajia on kyselylomakkeessa pyydetty valitsemaan ”Kyllä” tai ”Ei” -vaihtoehto väitteeseen ”Psykologeja tarvitaan enemmän Pohjois-Suomeen.” Kuvio 2 esittelee vastausjakauman vaihtoehtojen välillä ja siitä voi nähdä, että vastaajista 42 on vastannut ”Kyllä” ja vain 1 ”Ei”. Kyseinen vastaaja perustelee valintaansa sillä, ettei tiedä psykologien tarpeesta. Kyselylomakkeen väite 12 olisi siis tarvinnut myös

vaihtoehdon ”En tiedä”. ”Kyllä”-vaihtoehdon perusteluissa 20 vastauksessa merkityksellistetään pulaa jollakin tavalla. Vastauksissa painotetaan kuitenkin erilaisia näkökulmia, joten puladiskurssin alle olen rajannut viisi aladiskurssia: pula kaikkialla -, pula pohjoisessa -, koulupsykologi-, pitkät jonot - sekä toivo Ouluun jäämisestä -diskurssi.

Pula pohjoisessa -diskurssia aktivoi seitsemän perustelua, joita kaikkia yhdistää *pohjoisen, Oulun tai Pohjois-Suomen* mainitseminen. Kahdeksasta vastauksesta kolme kielentää pohjoisen psykologipulaa käyttämällä adjektiivia *huutava* sekä adverbeja *erityisesti* ja *ehdottomasti*.

(30) *En itse tiedä tilannetta niin yksityiskohtaisesti, mutta psykologipulasta on puhuttu paljon, erityisesti **harvemmin asutuilla seuduilla*** (12A)

Vaikka esimerkissä (30) ei käytetä yllä mainittuja termejä, katson sen aktivoivan pulaa pohjoisessa -diskurssia, koska Suomen kahdeksan harvimmin asutuinta kuntaa väestötiheyden mukaan, sijaitsevat Oulun pohjoispuolella (MML 2021). Kaksi vastausta lähesyy pohjoisen pulaa psykologipalveluiden tai avun saannin näkökulmasta, kun taas kahdessa muussa vastauksessa keskitytään nimenomaan työn näkökulmaan.

Pula kaikkialla -diskurssia aktivoi neljä perustelua, joissa merkityksellistetään pulaa kaikkialla lausekkeiden *ympäri Suomen, joka paikkaan, koko Suomessa ja kaikilla alueille* avulla. Kielitoimiston sanakirjan (2021 s.v. *ympäri*, s.v. *joka*, s.v. *koko* ja s.v. *kaikki*) mukaan sanoilla *ympäri, joka, koko* ja *kaikki* voidaan kuvata ’jotain kaiken kattavaa’, ja tällä tavoin myös vastauksissa pulaa kuvaillaan.

Koulupsykologidiskurssia aktivoi kolme perustelua, joissa kaikissa käytetään adverbia *etenkin* substantiivien *koulupsykologi* ja *kouluympäristö* kanssa. *Etenkin*-sana korostaa tässä yhteydessä pulan erityisyyttä juuri kouluympäristössä (KS 2021 s.v. *etenkin*). Yksi vastaajista käytti paikan adverbialina sanaliittoa *Pohjois-Suomessa*, jolla hän määrittelee koulupsykologien pulan sijaintia.

Neljässä vastauksessa pulan katsotaan heijastuvan nimenomaan siihen, että psykologeille ja mielenterveyden palveluihin *jonot ovat pitkät*. Tässä yhteydessä vastaajat tarkoittavat ’määräjärjestystä, jossa odotetaan pääsyä johonkin’, siis psykologin vastaanotolle

(KS 2021 s.v. *jono*). Vastaajat siis perustelevat väitettä sillä, että psykologien määrän kasvu (Pohjois-) Suomessa helpottaisi psykologipulaa ja lyhentäisi jonoja.

- (31) *sillä tällä hetkellä psykologeille Pohjois-Suomen alueella on valtavan pitkät jonot.* (12B/11E)
- (32) *Psykologeille on töitä, ja pohjoisessa erityisesti niistä on pula, joten olisi hienoa, jos Oulu onnistuisi houkuttelemaan ihmisiä tänne ja jäämään vielä työelämänsäkin Oulun pohjoispuolelle.* (12C/11C)

Kaksi vastauksista (ks. esimerkki 32) aktivoi **toivo Ouluun jäämisestä -diskurssia**. Esimerkissä on käytetty konditionaalia mahdollisen ja toivotun, mutta vielä toteutumattoman asiaintilan kielentämiseksi (VISK 2008 § 1592). Vastaajan mukaan juuri pulan takia on toivottavaa, että Ouluun jää psykologeja tulevaisuudessa.

3.4.2. Oulu ja psykologia -diskurssi

Osassa vastauksissa positiivisuutta merkityksellistetään *Oulun, pohjoisuuden* tai *Oulun yliopiston* näkökulmasta. Yhteensä 14 vastausta aktivoi Oulu ja psykologia -diskurssia. Puolet vastaajista ja vastauksista kielentävät sitä, että he ovat tyytyväisiä alan saapumisesta nimenomaan Ouluun. Diskurssia aktivoivat kielenpiirteet ovat näissä seitsemässä *sen* [psykologian oppiaine] *saapumisesta Ouluun, vaihtoehtoinen opiskelukaupunki opinnoille, uusi ala Oulun yliopistoon ja Ouluun kaivattiin psykologiaa*. Seitsemästä viisi käyttää adjektiivia *pohjoinen* muodoissa *pohjoisempaankin, pohjoisempaan, pohjoisessa, pohjoiselle* sekä *pohjoisemmalla*. Kaksi vastaajista painottaa sitä, että psykologian oppiaineen saapuminen on hyvä asia nimenomaan *psykologipulan* takia. Näissä vastauksissa aktivoituu siis Oulu ja psykologia -diskurssin lisäksi psykologipuladiskurssi. Lisäksi kahdessa (ks. 33 ja 34) vastauksessa kielennetään Oulun aseman nousu -tyyppistä ajattelua.

- (33) – – *joten olen iloinen sen saapumisesta Ouluun, kenties se nostaa myös Oulun yliopiston kansainvälistä tai kansallista asemaa ja arvostusta.* (10H)
- (34) – – *Se lisännee Oulun vetovoimaa opiskelijakaupunkina ja houkuttelee opiskelijoita muualtakin kuin Pohjois-Suomesta.* – – (10I)

Molemmissa käytetään episteemistä modaalisuutta, jolloin vastauksissa kielennetään jokin asiaintila, jonka vastaajat näkevät mahdollisena. Molemmat esimerkit (33) ja (34)

sisältävät ennusteen siitä, mitä tulee tapahtumaan. Episteemistä modaalisuutta kielentävät esimerkkien sanat *kenties* ja *lisännee*; adverbit ja moduksista potentiaali ovatkin tyypillisiä ilmaisukeinoja episteemisille ilmaisuille. (VISK 2008 § 1556.) Myös Kieli-toimiston sanakirjan (2021 s.v. *kenties*) mukaan sanalla *kenties* ilmaistaan jonkin asian 'mahdollisuutta'.

3.4.3. Psykologeja enemmän -diskurssi

Yhdeksi diskurssiksi olen eristänyt sellaiset aineiston vastaukset, joissa oppiaineen saapumiseen liittyviä positiivisia ajatuksia kielennetään psykologian koulutusten tai psykologien määrän kasvuna. Diskurssia aktivoivia kielenpiirteitä ovat *lisää* (8), *useammasta*, *tasaisemmin*, *enemmän vaihtoehtoja* sekä *laajenivat*.

Viidessä vastauksessa huomio on kiinnitetty nimenomaan aloitus- tai opiskelupaikkojen lisääntymiseen. Näistä viidestä kaksi kokee, että sisäänpääsy helpottuu oppiaineen saapumisen johdosta (ks. esimerkki 35). Kaksi muuta ovat yleisesti tyytyväisiä opiskelu- ja aloituspaikkojen suurempaan määrään, mutteivat perustelleet asiaa sen tarkemmin (ks. esimerkki 36). Yksi viidestä on sitä mieltä, että alalla vallitsevan kilpailun vuoksi on hyvä, että aloituspaikkoja on tullut lisää.

- (35) *Ajattelin että helpompi päästä sisään kun tarjolla on lisää aloituspaikkoja* (10J/14B)
 (36) *Se herätti positiivisia ajatuksia, että psykologian opiskelupaikkoja tulee tämän myötä kokonaisuudessaan lisää* – – (10K/14A)

Neljä vastaajaa näkee positiivisena sen, että psykologeja koulutetaan enemmän tai sen, että mahdollisuudet opiskella psykologiaa laajenivat oppiaineen saapumisen myötä. Nämä vastaajat eivät ottaneet kantaa sisäänpääsyn mahdolliseen helpottumiseen. Kaksi-vastauksista ottaa lisäksi esille psykologipulan näkökulmasta, joten näissä vastauksissa aktivoituu myös psykologipuladiskurssi (ks. esimerkki 25 ja 28).

3.4.4. Saa jäädä Ouluun -diskurssi

Yhteensä yhdeksän vastausta aktivoi saa jäädä Ouluun -diskurssia. Niissä oppiaineen saapumisen positiivisuutta perustellaan Ouluun jäämisellä. Neljässä vastauksessa käytetään *jäädä*-verbiä, jolla merkityksellistetään jossakin pysymistä (KS 2021 s.v. *jäädä*). Esimerkki (37) poikkeaa kolmesta muusta siten, että siinä vastaaja ilmaisee mielekästä olevan perheen ja ystävien luo jääminen.

(37) *Voin jäädä perheen ja ystävien luo* – – (10L)

Tämän vastaajan lisäksi yhdessä jäämisdiskurssia aktivoivassa vastauksessa mainitaan perhe ja ystävät, jossa lisäksi merkityksellistetään Oulua *kotikaupunkina*. Oulusta puhutaan kotikaupunkina kahdessa muussa vastauksessa (38–39), mutta perheen sijaan positiivisena nähdään se, että psykologian opiskelu on mahdollista juuri Oulussa.

(38) – – *voin opiskella haaveiden alaa kotipaikkakunnalla.* (10M)

(39) – – *minun olisi mahdollista opiskella haaveilemaani oppiainetta nykyisessä kotikaupungissani josta pidän.* (10N/10P)

Nämä vastaukset ovat sanavalinnoiltaan samankaltaisia, koska toisessa puhutaan *haaveiden alasta* ja toisessa *haaveilemastani oppiaineesta*. Substantiivilla *haave* merkityksellistetään vastaajan ’unelmaa tai haavekuvaa’ psykologina toimimisesta tai sen opiskelusta (KS 2021 s.v. *haave*). Esimerkissä (38) vastaaja käyttää liittomuotoa *voin opiskella* ilmaistakseen ’jonkin mahdollisuutta’ (KS 2021 s.v. *voida*) eli vastaaja hyödyntää episteemistä modaalisuutta (ks. määritelmä luvusta 3.4.2.) Esimerkissä (39) vastaaja on puolestaan käyttänyt konditionaalia, jolla osoitetaan tässä yhteydessä jonkin tapahtuman suunniteltua asiointilaa (VISK 2008 § 1592).

Kahdessa vastauksessa diskurssia aktivoi ’jäämisen vastaiset’ *muuttaa* sekä *vaihtaa paikkakuntaa* ilmaukset (KS 2021 s.v. *muuttaa* s.v. *vaihtaa*). Niissä molemmissa kuitenkin merkityksellistetään jäämistä, sillä käytössä on yksiön 3. persoonan kielteinen preesens *ei tarvitse*. Samaisissa vastauksissa adjektiiveista on käytetty sanoja *iloinen*, *mahtavaa* ja *kivaa* sekä substantiivivia *ilo*. Näillä kaikilla kielennetään jäämisen ’miellyttävyyttä’ (KS 2021 s.v. *iloinen*, s.v. *mahtava*, s.v. *kiva* sekä s.v. *ilo*).

3.4.5. Juuri minulla on mahdollisuus -diskurssi

Juuri minulla on mahdollisuus -diskurssi aktivoituu neljässä vastauksessa, joita yhdistää *minä* ja *mahdollisuus* -sanojen käyttö. Diskurssia aktivoivia kielenpiirteitä ovat *mahdollisuuskia* (po.⁴ mahdollisuuksia) *minulle*, *minulla voisi olla mahdollisuus*, *minun mahdollisuuksiani*, *minun olisi mahdollista* (po. mahdollista) sekä *minun mahdollisuutta* (po. mahdollisuuttani). Se, mihin henkilö kokee mahdollisuuksiensa lisääntyneen, vaihtelee hieman. Kaikkia yhdistää yleisellä tasolla opiskelemaan pääsyn mahdollisuus. Esimerkit (40) ja (41) ilmentävät kahta erilaista saman diskurssin aktivoivaa vastausta.

- (40) *Enemmän mahdollisuuksia minulle päästä opiskelemaan sitä ainoaa alaa joka kiinnostaa...* (10O/11D)
 (41) *Oli ilo kuulla että minun olisi mahdollista opiskella haaveilemaani oppiainetta nykyisessä kotikaupungissani josta pidän.* (10P/10N)

Näiden kahden vastaajan suhtautuminen kouluun pääsemiseen vaihtelee. Siitä kertoo esimerkin (40) vastaajan valinta sanoa *enemmän mahdollisuuskia – päästä opiskelemaan*. Substantiivilla *mahdollisuus* hän merkityksellistää sitä, että opiskelemaan pääsy 'voi onnistua tai toteutua', ja että hänellä on oppiaineen saapumisen myötä siihen 'enemmän edellytyksiä' (KS 2021 s.v. *mahdollisuus*). Vastaajan (41) valinta sanoa *minun olisi mahdollista* implikoi konditionaalina vuoksi suurempaa todennäköisyyttä kuin esimerkissä (40). Tämä valinta voi liittyä siihen, että vastauksessa mainitaan *nykyinen kotikaupunki*. Oppiaineen saapumisen myötä opiskelu siis on mahdollista vastaajan kotikaupungissa, mutta toteutumaton asiointi on itse opiskelemaan pääsy.

3.5. ”Mitä negatiivista?” -kysymyksen vastauksien diskurssit

11. kysymyksen vastauksissa aktivoituu kolme diskurssia: uusi koulutusala -, psykologia sivuaineena - ja pelko sisäänpääsystä -diskurssi. Toisen ja kolmannen käsittelyn yhdessä alaluvussa niiden harvinaisuuden vuoksi. Vastaajista 19 on sitä mieltä, ettei näe mitään negatiivista oppiaineen saapumisessa. Tätä en ole kuitenkaan rajannut yhdeksi diskurssiksi sen vuoksi, ettei asiaa ole määritelty tai perusteltu sen tarkemmin.

⁴ po. eli *pitää olla* on lyhenne, jota käytetään kuvaamaan sanan kirjoitusasua kielioppisääntöjen mukaan.

3.5.1. Uusi koulutusala -diskurssi

Vaikka tämä alaluku käsittelee sitä, mitkä diskurssit aktivoituvat ”Mitä negatiivista” -kysymyksen vastauksissa, yksi ”Mitä positiivista” -kysymyksen vastauksista (ks. esimerkki 42) aktivoi uusi koulutusala -diskurssia. Huomion arvoista on se, että esimerkkien (42) ja (43) vastaaja on yksi ja sama henkilö, joka on sekä 10. että 11. kysymyksen kiellentänyt ajatuksiaan uuteen koulutusalaan liittyen.

- (42) *Uteliaisuutta siinä mielessä, miten uusi koulutusala lähtee pyörimään* – – (10Q/8E/11A)
- (43) *Ei herättänyt negatiivista. Ehkä myöhemmässä vaiheessa alkoi pohtia sitä miten koulutuksen toteutus onnistuu ensimmäisinä vuosina kun ei vanhempia saman alan opiskelijoita tai ainejärjestöä ja koulun henkilöstöllekin kaikki uutta; vähän epäileväinen suhtautuminen silloin* (11A/8E/10Q)

Kaikkia kahdeksaa diskurssia aktivoivaa vastausta yhdistää sen merkityksellistäminen, että vastaajaa mietityttää tai epäilyttää uuden koulutusalan käynnistyminen. Esimerkin (42) erottaa muista vastauksista se, että vastaajan voidaan päätellä suhtautuvan positiivisen uteliaasti uuteen koulutusalaan (KS 2021 s.v. *uteliaisuus*). Samainen vastaaja käyttää lausetta *vähän epäileväinen suhtautuminen silloin*, jossa huomion arvoista on *silloin*-sanana käyttö viittaamassa ’aikaisempaan ajankohtaan’ (KS 2021 s.v. *silloin*). Tästä voisi siis päätellä, että vastaajalla on herännyt tällaisia ajatuksia joskus aiemmin, mutta ei enää.

- (44) *En tiedä ovatko niin negatiivisia, mutta mietityttää, että – – mitenköhän resurssit on mitoitettu opetuksen järjestämiseen ja kaikkeen siihen hallinnolliseen työhön, mitä uuden koulutuksen luominen vaatii.* (11B/10D)

Esimerkin (43) lisäksi esimerkissä (44) tehdään kielellisillä valinnoilla näkyväksi se, ettei vastaajan ajatukset ole lähtökohtaisesti negatiivisia. Vastausten samankaltaisuutta ilmentää verbivalintojen *pohtia* ja *mietityttää* käyttö, joilla molemmilla puhuja voi viitata ’jonkin asian harkintaan tai ajatteluun’ (KS 2021 s.v. *pohtia* ja s.v. *mietityttää*). Tässä kielenkäyttökontekstissa siis uuden koulutusalan toimivuuteen ja käytännön järjestelyihin. Samankaltaista puhumisen tapaa jatkaa myös vastausten (45) ja (46) kirjoittajat, joiden vastauksissa ei heijastu negatiivinen kanta, vaan enemmänkin pohtiva. Tätä ilmentää valinta sanoa *Pientä jännitystä* esimerkissä (45). Jännityksellä voidaan tarkoit-

taa 'tärkeän tilanteen aiheuttamaa psyykkistä tilaa, jonka sävy voi olla innokasta odotusta tai jopa pelkoa' (KS 2021 s.v. *jännitys*), mutta määritteenä toimiva *pienä* viittaa siihen, että koettu jännitys on 'asteeltaan vähäistä' (KS 2021 s.v. *pieni*). Esimerkissä (46) käytetty *Ei paljoakaan* -ilmaus on samankaltainen, koska siinä on 'runsautta' tarkoitetaan adverbiin *paljon* lisätty kieltosana *ei*, jolloin vastauksen voi tulkita siten, että negatiivisia ajatuksia ei ilmennyt juurikaan (KS 2021 s.v. *paljon*).

- (45) *Pientä jännitystä* jo ennen lukuvuoden aloitusta oli ilmassa, että **miten** uusi tutkinto-ohjelma lähtisi käyntiin, ja **millaisia** käynnistymisvaikeuksia tulisi eteen. (11C/12C)
- (46) *Ei paljoakaan*, ehkä ajatus siitä **millainen** opetus on ensimmäisenä vuonna (11D/10O)

Diskurssia aktivoivia vastauksia (esimerkit 42–48) yhdistää kysymyssanojen käyttö, jotka tarkemmin määriteltynä ovat interrogatiivipronomini *mitä*, proadverbi *miten* (4) ja proadjektiivi *millainen* (2). Kysymyssanoilla merkityksellistetään sitä pohdintaa, joka liittyy psykologian oppiaineen saapumiseen. Ne osoittavat kontekstin myötä jotain puhujan asenteesta (VISK 2008 § 1713). Kaikkia edellä lueteltuja käyttökonteksteja yhdistää se, että puhuja osoittaa epätietoisuutta koulutusvastuun saapumiseen liittyen (VISK 2008 § 888). Kysymyssanat esiintyvät niissä vastauksissa, joissa vastaaja haluaa tuoda ilmi sen, ettei hänen mielipiteensä koulutusvastuun saapumisesta ole lähtökohtaisesti negatiivinen.

Kaksi vastaajista kielentää ja linjaa selkeästi, että ongelmia opiskelussa on yliopiston taholta ollut. Toinen vastaajista kertoo, ettei alun perin nähnyt aiheeseen liittyen mitään negatiivista, mutta opiskelujen aikana käsitys asiasta on muuttunut (ks. esimerkki 47).

- (47) *Ei mitään alun perin, mutta nyt opiskellessani täällä ongelmia on kyllä ollut* (11E/12B).
- (48) *Ensimmäisenä vuonna hommat tulee varmasti olemaan sekaisin yliopiston puolelta ja niinhän ne ovatkin olleet.* (11F/8R)

Esimerkin (48) vastaaja haluaa kertoa, että on jo ennen opiskelujen alkamista ajatellut asiasta argumentoimaansa tapaan. Asenteellisuuttaan hän argumentoi käyttämällä 'ehdottomuutta ilmaisevaa' (KS 2021 s.v. *varmasti*) adverbia *varmasti* substantiivin *hommat* määritteenä. Väitettä perustellaan sivulauseessa *niinhän ne ovatkin olleet* lausekkeella. *niin* ilmaisee toteamusta edellä sanottuun viitaten, johon vastaaja on lisännyt

liitepartikkelin *-hän*, jonka tarkoituksena on tuoda lausumaan oletus, että lauseen asiain-tila on yhteistä tietoa. Esimerkissä ilmaistaan partikkelilla lauseen sisältämä väite tosi-asiana, ja tarkemmin, edellisen lauseen perusteluna. Tätä samaa tulkintaa tukee liitepartikkelin *-kin* käyttö *ovat olleet* liittomuodon yhteydessä. (VISK 2008 § 830.)

3.5.2. Psykologia sivuaineena -diskurssi ja pelko sisäänpääsystä -diskurssi

Kolme vastausta aktivoi sivuainediskurssia ja toiset kolme sisäänpääsydiskurssia. Eräs vastaaja kielentää itse olevansa psykologian sivuaineopiskelija essiivin avulla (*sivuaineopiskelijana*) ja kertoo, että häntä huolettavat *kurssien opiskelijamäärät* sekä *kurssikirjojen riittävyys*. Kaksi vastaajista kiinnittää huomionsa sivuaineen hakuprosessiin. Toinen vastaajista *arvelee oppiaineen saapumisen vaikeuttavan sivuaineeseen pääsyä*, ja toinen näkee negatiivisena sen, että oppiaineen saapumisen myötä sivuaine muuttuu haettavaksi. Näissä vastauksissa oppiaineen saapuminen nähdään välillisesti negatiivisena, eli koulutusvastuu aiheuttaa muutoksen *x*, jonka kolme vastaajaa näki huonona.

Pelkoa sisään pääsemisestä kielennetään hakijamäärän suuruudella sekä korkeilla pisterajoilla. Kaksi vastauksista painotti hakijoiden määrää ja yksi pisterajoja. Olen nimenyt diskurssin liittyen sisäänpääsyyn siksi, että opiskelemaan pääsyyn vaikuttavat oleellisesti hakijamäärien suuruus sekä korkeat pisterajat. Niiden vaikutus on sisäänpääsyn kannalta kielteinen.

4. PÄÄTÄNTÖ

Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena oli selvittää, miten psykologian opiskelijat merkityksellistävät psykologian oppiaineen saapumista Oulun yliopistoon sekä rajata opiskelijoiden vastauksissa aktivoituvat diskurssit. Lisäksi halusin selvittää, onko koulutusvastuulla vaikutusta Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen ja psykologipulaan vastaajien mielestä. Teoreettisena ja metodisena viitekehyksenä on toiminut kriittinen diskurssianalyysi. Tämän tutkielman tutkimuskysymykset olivat:

1. Onko oppiaineen saapumisella vaikutuksia psykologien työllistymiseen ja Pohjois-Suomen psykologipulaan vastaajien mielestä? Jos on, miten tätä kielennettään?
2. Mitkä diskurssit aineistossa aktivoituvat?
3. Minkälaiset kielen piirteet aktivoivat diskursseja?

Aineisto on kerätty sähköisellä kyselylomakkeella lokakuussa 2021, ja lopullinen aineisto käsitti 43 opiskelijan vastaukset. Analyysin ulkopuolelle on jäänyt rajatun sivumäärän vuoksi useampi kysymys. Tutkimuskysymysten kannalta oleellisimpia olivat kysymykset 8, 10, 11, 12, 13 ja 14, joista analysoitava aineisto koostui. 8. kysymys antoi vastauksia siihen, miksi vastaajat ovat hakeneet opiskelemaan psykologiaa. Kysymyksillä 10 ja 11 pyrin selvittämään vastaajien ajatuksia oppiaineen saapumisesta Oulun yliopistoon. Psykologipulaa merkityksellistettiin kysymysten 10 ja 12 vastauksissa. Loput ovat kysymyksiä, jotka avasivat vastanneiden näkemyksiä koulutusvastuun mahdollisista vaikutuksista Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen. Diskursseja rajasin kaikista muista paitsi väitteiden 13 ja 14 perusteluista rajatun sivumäärän vuoksi.

Analysointini oli hyvin aineistokeskeistä. En siis ollut etukäteen rajannut analysoitavaksi tiettyjä kielenpiirteitä, vaan lähdin tarkastelemaan ja rajaamaan toistuvia kielenpiirteitä ja teemoja. Diskurssianalyysi menetelmänä soveltui ainestooni siinä määrin hyvin, että vastauksissa oli useita systemaattisesti toistuvia puhumisen tapoja ja kielenilmauksia. Diskurssianalyysi jäi tässä työssä kuitenkin pitkälti kuvauksen ja tulkinnan tasolle, ja sitä voinee pitää yhtenä työn heikkoutena. Tämä johtuu osittain siitä, että kriittinen diskurssianalyysi pyrkii tuomaan ilmi yhteiskunnan epäkohtia sekä vallalla olevia tai piileviä valtarakenteita (Pietikäinen 2000: 193). Psykologi- ja mielenterveyspalveluihin liittyvän pulan voi nähdä yhteiskunnallisena epäkohtana, johon vastaajat ottivatkin kantaa. Itse oppiaineen saapuminen ei kuitenkaan vastauksissa heijastunut erityisenä asen-

teellisuutena. Aineisto sisälsi kuitenkin analysoitavaa, ja koen kytkenneeni tuomaan ilmi sitä, **miten** vastaajien käyttämällä kielellisillä valinnoilla merkityksellistettiin psykologian opiskelua, oppiaineen saapumista ja psykologipulaa. Metodiseen työskentelyyn olisi sopinut lisänä sisällönanalyysi, sillä paikoittain aineiston kannalta olisi ollut mielekkäämpää esitellä, mistä asioista, aiheista tai teemoista aineistossa puhutaan *miten*-aspektin sijaan.

Tutkimuskysymyksellä 1 pyrin selvittämään vastaajien näkemyksiä psykologian koulutusvastuun mahdollisista vaikutuksista psykologien työllistymiseen sekä Pohjois-Suomen psykologipulaan. Vastaajista valtaosa (39) oli sitä mieltä, että oppiaineen saapumisella on vaikutusta Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen. Nyt alaa opiskelevista tai alalle haluavista 19 haluaa jäädä Pohjois-Suomeen töihin. Psykologipulan näkökulmasta ”Kyllä”-vastausten suurin prosentuaalinen määrä on hyvä asia. Laajemmalla mittakaavalla 19 henkilöä on kuitenkin suhteellisen pieni määrä. Tutkimuskysymyksen lisäkysymyksellä halusin eritellä sitä, miten vastaajat kielentävät perustelujaan. ”Kyllä”-valintaa ja syytä pohjoiseen jäämiseen perusteltiin hyvillä tai hyväpalkkaisilla työllisyysmahdollisuuksilla, viihtyvyydellä sekä sillä, että perhettä, ystäviä ja sukulaisia asuu Oulussa.

Psykologipulaa kielennettiin yhteensä 28 vastauksessa, ja sitä tarkasteltiin useista näkökulmista. Diskurssia aktivoivat sellaiset aineiston vastaukset ja kielelliset valinnat, joissa oppiaineen saapumiseen liittyviä positiivisia ajatuksia (kysymys 10) tai väitettä ”Psykologeja tarvitaan enemmän Pohjois-Suomeen.” (kysymys 12), perusteltiin psykologipulaan tai sen helpotukseen liittyen. Psykologipuladiskurssin keskeisin ajatus on se, että vastaajat perustelivat positiivisuutta juuri siten, että koulutusvastuu toivon mukaan helpottaa Pohjois-Suomen psykologipulaa.

Tutkimuskysymyksillä 2 ja 3 olen pyrkinyt selvittämään, mitä diskursseja aineistossa aktivoituu sekä mitkä kielenpiirteet diskursseja aktivoivat. Taulukkoon 6 on koottu kaikki analyysivaiheessa aktivoituneet puhumisen tavat. Neljän kysymyksen vastauksissa aktivoitui yhteensä 14 diskurssia. Aineiston analyysissa aktivoitui useampia puhumisen tapoja eli diskursseja, ja jopa yhden diskurssin sisällä oli rajattavissa useita merkityksellistämisen tapoja, joilla sosiaalista todellisuutta rakennettiin. Joitakin diskursseja

aktivoi yksittäinen sanaluokan sana, mutta välillä näin tiukkaa rajausta oli mahdotonta tehdä. Useissa vastauksissa diskurssia aktivoi lauseke tai kokonainen lause. Kaiken kaikkiaan diskursseja aktivoivia kielenpiirteitä olivat sanatasolla substantiivi-, adjektiivi- ja verbivalinnat, mutta myös kielen pienemmät yksiköt, esimerkiksi partikkelit.

TAULUKKO 6. Aineistossa aktivoituneet diskurssit.

8. kysymyksen diskurssit	10. ja 12. kysymyksen diskurssit	11. kysymyksen diskurssit
Kiinnostus	Psykologipula	Uusi koulutusala
Psykologi ammattina	Psykologeja enemmän	Psykologia sivuaineena
Ihmisläheisyys ja auttaminen	Oulu ja psykologia Saa jäädä Ouluun	Pelko sisäänpääsystä
Halu ymmärtää mieltä	Juuri minulla on	
Alanvaihto	mahdollisuus	
Työllisyystilanne		

Lukumäärällisesti 8. kysymyksen vastauksissa aktivoitui eniten diskursseja, kuten taulukko 6 ilmentää. Tämä johtunee siitä, että erityyppisiä perusteluita hakemiselle oli runsaasti, mikä oli vaikuttamassa myös siihen, että diskurssien lomittuminen oli runsasta. Perustelujen runsaus käy järkeen, koska usein koulupaikkaa hakiessa henkilöllä on useampi syy hakemiselle. Hakemista ja psykologian oppiainetta merkityksellistettiin kiinnostuksena opiskelua ja alaa kohtaan. Psykologi ammattina -diskurssia aktivoivissa vastauksissa psykologi koettiin sopivana ammattina itselle. Psykologiaa alana merkityksellistettiin ihmisläheisenä ja auttamiskeskeisenä (ihmisläheisyys ja auttaminen -diskurssi), ja työllisyystilanteen näkökulmasta (työllisyystilannediskurssi).

Oppiaineen saapumiseen liittyviä ajatuksia pyrin selvittämään kysymyksillä 10 ja 11. Saapumista merkityksellistettiin enemmän positiivisena kuin negatiivisena asiana. Psykologeja enemmän -diskurssia ja psykologipuladiskurssia yhdistää ajatus siitä, että psykologien lisääntyvä määrä on hyvä. Painopiste kyseisessä diskurssissa ei kuitenkaan ollut pulassa. Oulu ja psykologia - sekä saa jäädä Ouluun -diskurssit puolestaan kielenisivät sitä, että oppiaine on saapunut nimenomaan Ouluun ja juuri se nähdään positiivisena asiana. Negatiivisuutta (kysymys 11) kielennettiin vähän, sillä suurin osa vastaajis-

ta perusteli valintaansa *ei mitään*-vastauksella. Kuitenkin uuden koulutusalan mahdolliseen tai nykyiseen toimimattomuuteen otettiin vastauksissa kantaa.

Aiempaa vastaavaa tutkimusta oli niukasti, joten työn tuloksia ei voi verrata mihinkään aiempaan tutkimukseen. Tutkielma antoi kuitenkin tietoa tutkimastani aiheesta ja vastasi kaikkiin tutkimuskysymyksiin. Tulosten johdonmukaisuuden, selkeyden ja kandidaattitutkielman suosituspituuden kannalta tarkempi rajaus olisi voinut olla hyvä asia. Tämä valinta olisi kuitenkin pitänyt tehdä aiemmin, ja se olisi muuttanut tutkimuksen luonnetta radikaalisti. Psykologipulaa voisi tutkia vielä laajemmin teettämällä kyselytutkimuksen jo alalla työskenteleville psykologeille. Tämän tutkielman ulkopuolelle jäi viimeinen kyselylomakkeen kysymys, joka käsitteli psykologian valintakoetta. Valintakokeisiin liittyviä oppiainekohtaisia diskursseja voisi tutkia esimerkiksi pro gradu -tutkielmassa diskurssianalyysin ja sisällönanalyysin yhdistelmällä.

LÄHTEET

Tutkimusaineisto

Yliopiston toimesta kohderyhmälle on lähetetty kyselylomake sähköpostilla 4.10.2021 ja 5.10.2021. Analysoitava aineisto koostuu yhteensä 43 opiskelijan vastauksista, jotka opiskelevat psykologiaa Oulussa joko pää- tai sivuaineenaan tai avoimessa yliopistossa.

Lähteet

CHANDLER, DANIEL 2004: *Semiotics: The basics*. London: Taylor & Francis Group.

ESKOLA, JARI – SUORANTA, JUHA 2008: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Vastapaino

FAIRCLOUGH, NORMAN 1996 [1989]: *Language and power*. New York: Longman.

HÄKKINEN, KIRSTI 1996: *Fenomenografisen tutkimuksen juuria etsimässä. Teoreettinen katsaus fenomenografisen tutkimuksen lähtökohtiin*. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 21. Jyväskylän yliopistopaino.

JOKINEN, ARJA, JUHILA, KIRSI & SUONINEN, EERO 1999: *Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet* – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* s. 25–73. Tampere. Vastapaino.

JUHILA, KIRSI 1999: *Tutkijan positiot*. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 201–232. Tampere. Vastapaino.

JUHILA, KIRSI 2016: *Tutkijan positiot*. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 413–438. Tampere. Vastapaino.

JUNKKARINEN, SARI 2006: ”*Ei tää äidinkieli ole kovin turhaa, mutta ei se oikein kiinnosta.*” *Yhdeksäsluokkalaiset ja äidinkielen opetus*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, suomen kieli.

SUONINEN, EERO 1999: *Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen*. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* s. 17–36. Tampere. Vastapaino.

- KO = Kielitoimiston ohjepankki: Huutomerkki.
www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/22. (30.12.2021).
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2021. Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. 201433. <URL <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>>. Päivitetty julkaisu. Päivitetty 11.11.2021.
- LAANINEN, SANJA 2021: *Työdiskurssit Toivo Pekkasen ja Kalle Pääntalon teoksissa Tehtaan varjossa ja Nuoruuden savotat*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- LIIMATTA, OUTI 2013: *Ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden asennoituminen äidinkielen oppiaineeseen*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, suomen kieli.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2000: *Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset*. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 133–160. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- MML = Maanmittauslaitoksen verkkosivut. *Tilastot. Pinta-alat kunnittain*. <https://www.maanmittauslaitos.fi/tietoa-maanmittauslaitoksesta/organisaatio/tilastot> (27.11.2021).
- PIETIKÄINEN, SARI 2000: *Kriittinen diskurssintutkimus*. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–217. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- PIETIKÄINEN, SARI & MÄNTYNEN, ANNE 2019: *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- PÄLLI, PEKKA – LILLQVIST, ELLA 2020: *Diskurssianalyysi*. – Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä II* s. 374–411. Helsinki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- PÄLLI, PEKKA 2003: *Ihmisyryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.
- SAVINIEMI, MAIJA 2015: ”*On noloa, jos ammattilaiset tekevät tökeröitä kielioppivirheitä.*” *Toimitushenkilökunnan kielenhuoltotiedot, -käytännöt ja -diskurssit*. Väitöskirja. Oulun yliopisto, suomen kieli.

- TIIHONEN, TANJA 2016: *”Kahden kilon Särnä”*: lukiolaisten käsityksiä äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sisällöistä. Kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, suomen kieli.
- VALTIONEUVOSTO. *Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 26 §:n ja liitteen muuttamisesta*. Valtioneuvoston asetus OKM/2020/49 yleisistunnossa 23.7.2020. <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f806c6804> (1.9.2021).
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Ison suomen kieliopin verkkoversio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos. URN:ISBN:978-952-544-35-7. <https://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>. (28.11.2021)

LIITE. Kyselylomake

Kyselytutkimus psykologian opiskelijoille

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Hei! Olen Mandi Kiiskinen ja opiskelen Oulun yliopistossa suomen kieltä. Teen kandidaatintutkielmaa, jossa tavoitteenani on selvittää ja tutkia, millaisia ajatuksia ja mielipiteitä ihmisillä on psykologian oppiaineen saapumisesta Oulun yliopistoon. Kyselytutkimukseni kohderyhmää ovat sellaiset henkilöt, jotka opiskelevat psykologiaa pää- tai sivuaineenaan tai suorittavat opintoja avoimessa yliopistossa tai joilla on johonkin psykologian kokonaisuuteen opiskeluoikeus.

Kaikki vastaukset käsitellään nimettömänä, eikä niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä. Oikeita ja vääriä vastauksia ei ole, vaan olen aidosti kiinnostunut ajatuksista, joita edellä mainittu aihe herättää. Vastauksia säilytetään ainoastaan kandidaatintutkielman valmistumiseen saakka.

Kiitos jo etukäteen kaikille vastanneille!

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies
- Muunsukupuolinen
- En halua sanoa

2. Mikä on pohjakoulutuksesi? *

- Ylioppilas tai muu toisen asteen tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Muu, mikä

3. Valitse tilannettasi vastaava vaihtoehto: Olen *

- Psykologian pääaineopiskelija
- Psykologian sivuaineopiskelija
- Psykologian avoimen yliopiston opiskelija
- Muu tutkinto-opiskelija, jolla on johonkin psykologian kokonaisuuteen opiskeluoikeus

4. Meneillään oleva opiskeluvuotesi on *

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
6. tai enemmän

5. Valitse tilannettasi vastaava vaihtoehto:

Olen hakenut nyt tai aiemmin opiskelemaan psykologiaa. *

- Kyllä
- En

6. Jos vastasit aiempaan kysymykseen "En", voit siirtyä seuraavaan kysymykseen.

Valitse tilannettasi vastaava vaihtoehto:

Hain tänä hakukertana Oulun lisäksi myös muihin kaupunkeihin.

- Kyllä
- En

7. Valitse tilannettasi vastaava vaihtoehto ja perustele:

Alkuperäiset hakusuunnitelmani muuttuivat sen jälkeen, kun kuulin, että psykologian oppiaine saapuu Ouluun. *

- Kyllä
- Ei

8. Miksi hait opiskelemaan psykologiaa? Vastaa vähintään muutamalla virkkeellä.

Jos et hakenut opiskelemaan psykologiaa, vastaa kenttään "En hakenut." *

9. Miksi hait juuri Ouluun opiskelemaan psykologiaa? Vastaa vähintään muutamalla virkkeellä.

Jos et hakenut opiskelemaan psykologiaa, vastaa kenttään "En hakenut." *

10. Mitä positiivisia ajatuksia sinussa herätti se tieto, että Oulussa on mahdollista opiskella psykologiaa? *

11. Mitä negatiivisia ajatuksia sinussa herätti se tieto, että Oulussa on mahdollista opiskella psykologiaa? *

12. Valitse väitteen vaihtoehtoista se, joka vastaa omaa mielipidettäsi, perustele:

Psykologeja tarvitaan lisää Pohjois-Suomeen. *

- Kyllä
- Ei

13. Valitse väitteen vaihtoehtoista se, joka vastaa omaa mielipidettäsi, perustele:

Oppiaineen saapuminen Ouluun vaikuttaa Pohjois-Suomen psykologien työllistymiseen. *

- Kyllä
- Ei

14. Valitse väitteen vaihtoehtoista se, joka vastaa omaa mielipidettäsi tai tilannettasi. Perustele vastauksesi kohtiin "Kyllä", "En" tai "En tiedä".

Haluan jäädä valmistumisen jälkeen Pohjois-Suomeen töihin. *

- Kyllä
- En
- En tiedä
- En valmistu psykologiksi

15. Mitä ajatuksia ja mielipiteitä sinulla on tämän vuoden valintakokeesta? Jos et ole osallistunut valintakokeeseen, voit ohittaa tämän kysymyksen.